הלכות מילה פרק א' - תמלול

סיכום השיעור

סיכום פון הלכות מילה, פרק א' — רמב"ם

כללי הקדמה

הלכות מילה איז דער לעצטער חלק פון ספר אהבה פון דער רמב"ם, וואס באשטייט פון דריי קורצע פרקים. ספר אהבה האט עלף מצוות, אלע מצוות עשה, און מילה איז די לעצטע.

ביי מילה זענען דא **דריי חיובים**: (1) חיוב על האב למול את הבן, (2) חיוב על הבית דין למול בני ישראל, (3) חיוב אויף דעם מענטש אליין זיך צו מל'ן אויב ער איז נישט גע'מל'ט געווארן. דאס איז פאראלעל צו הלכות תלמוד תורה: א טאטע דארף לערנען מיט זיין זון, חכמים/ב"ד דארפן לערנען מיט תלמידים, און מי שלא למדו אביו דארף זיך אליין לערנען.

עס איז דא א פארבינדונג צווישן ברית און תורה — „ברית ותורה" (פון ברכת המזון), וואו ברית איז קודם צו תורה. ברית איז וואס מ'טוט מיט דעם גוף, און דאס ברענגט ארויס די מעגליכקייט צו לערנען תורה.

הלכה א' — מצות עשה שחייבים עליה כרת

„מצות עשה אחת, והיא למול את הזכרים ביום השמיני... מילה מצות עשה שחייבים עליה כרת, שנאמר 'וערל זכר אשר לא ימול את בשר ערלתו ונכרתה הנפש ההיא'."

פשט:

מילה איז א מצות עשה וואס מ'איז חייב כרת אויף איר. דער רמב"ם ברענגט דעם פסוק אז ווער עס מל'ט זיך נישט, ווערט נכרת.

חידושים און הסברות:

1) אומגעוויינטליכע פתיחה פון דער רמב"ם: געווענטליך ביי א מצות עשה הייבט דער רמב"ם אן מיט דער מצוה גופא, און ביי א לאו הייבט ער אן „אסור כך, ומי שעובר...". דא אבער הייבט ער גלייך אן מיט „מצות עשה שחייבים עליה כרת" — ער וויל באטאנען אז דאס איז חמורה מער ווי אלע אנדערע מצוות עשה אין ספר אהבה. דער סגנון איז אומגעוויינטליך ווייל ער רעדט צו איינעם וואס ווייסט שוין וואס א מצות עשה איז, אנשטאט ווי געווענטליך וואו ער לייגט אראפ פאר איינעם וואס ווייסט גארנישט.

2) מילה און פסח — די איינציגע מצוות עשה מיט כרת: פון אלע ל"ו כריתות זענען נאר צוויי מצוות עשה — קרבן פסח און מילה. דאס מאכט סענס ווייל ביידע זענען יסודות פון אידישקייט: מילה איז דער ברית, און פסח איז די בריאה חדשה פון יציאת מצרים. אויך ביידע זענען "פרי-דעיט" צו מתן תורה — אברהם אבינו האט שוין גע'מל'ט, און קרבן פסח איז געברענגט געווארן אין מצרים נאך פאר מתן תורה. ביי ביידע שטייט שוין „ונכרתה". עס ווערט אויך דערמאנט „דם פסח ודם מילה" — אז זיי זענען פארבונדן.

הלכה א' (המשך) — אויף וועמען ליגט די מצוה

„מצוה על האב למול את בנו, ועל הרב למול את כל עבדיו... שנאמר 'יליד בית ומקנת כסף'."

פשט:

דער טאטע איז מחויב צו מל'ן זיין זון, און דער אדון איז מחויב צו מל'ן זיינע עבדים — סיי יליד בית (געבוירן ביי אים אין שטוב פון א שפחה) סיי מקנת כסף (א געקויפטער עבד).

חידושים און הסברות:

3) מקור פון חיוב מילה ביי עבדים — מחלוקת אין הבנה: עס איז דא א דיסקוסיע צי דער חיוב מילה ביי אן עבד קומט פון דעם וואס דער עבד איז אליין מחויב במצוות (ווי אן אשה), אדער צי ס'איז אן עקסטערנער חיוב אויף דעם אדון. איין צד זאגט: אן עבד וואס קומט אריין צו אן אדון ווערט מחויב אין מצוות ווי א פרוי, און מילה איז שייך ביי אים (בניגוד צו א פרוי וואו ס'איז נישט שייך). דער אנדערער צד (לפי עניות דעתי) איז אז דער חיוב אויף דעם אדון איז אן אייגענע זאך — א איד וואס האט אן עבד דארף אים מל'ן, ענליך צו דעם וואס א טאטע האט א חיוב אויף זיינע קינדער. ס'איז נישט דערפון וואס דער עבד איז אליין מחויב במצוות.

הלכה א' (המשך) — עבר האב ולא מל

„עבר האב או האדון ולא מל אותם, הרי זה ביטל מצות עשה, אבל אינו חייב כרת, שאין הכרת תלוי אלא בו לעצמו."

פשט:

אויב דער טאטע אדער דער אדון האט נישט גע'מל'ט, האט ער מבטל געווען א מצות עשה, אבער ער איז נישט חייב כרת — ווייל כרת איז נאר אויף דעם מענטש אליין („הנפש ההיא").

חידושים און הסברות:

4) צוויי נפרדע דינים — חיוב המעשה און חיוב כרת: דער מענטש אויף וועמען ס'איז חל די כרת (דער זכר וואס איז נישט נימול) איז נישט דער זעלבער ווי דער מענטש וואס האט די חיוב צו טון די מעשה המצוה (דער טאטע/אדון). מ'וואלט געקענט טייטשן דעם פסוק אז ס'זאגט פאר דעם טאטע: „אויב דו וועסט נישט מל'ן דיין זון, וועט דיין זון נכרת ווערן" — אבער דער רמב"ם לערנט אז כרת איז נאר „בו לעצמו", אויף דעם מענטש אליין.

הלכה א' (המשך) — חיוב בית דין

„ובית דין מצווין למול את אותו הבן או העבד בזמנו... ולא יניחו ערל לא בישראל ולא בעבדיהם."

פשט:

בית דין האט א מצוה צו מל'ן דעם בן אדער עבד בזמנו, און זאל נישט איבערלאזן קיין ערל — נישט אין ישראל און נישט אין זייערע עבדים.

חידושים און הסברות:

5) „ולא בעבדיהם" — שטיצע פאר דעם צד אז חיוב מילת עבדים איז אויף דעם אדון: דער לשון „עבדי ישראל" ווייזט אז עבדים באלאנגען אויך צו האבן א מילה — נישט אונבאדינגט ווייל דער עבד אליין האט א דין ישראל, נאר ווייל ס'איז א חיוב אויף כלל ישראל אז זייערע עבדים זאלן זיין נימולים.

הלכה א' (המשך) — אין מלין שלא מדעתו

„אין מלין בנו של אדם שלא מדעתו, אלא אם כן עבר ונמנע למולו — בית דין מלין אותו בעל כרחו."

פשט:

מ'טאר נישט מל'ן א מענטש'ס זון אן זיין וויסן. נאר אויב ער איז עובר געווען און האט זיך אפגעהאלטן פון מל'ן, דעמאלט מל'ט בית דין בעל כרחו.

חידושים און הסברות:

6) סדר הקדימה — טאטע ערשט, בית דין נאכדעם: בית דין'ס חיוב איז נישט א פאראלעלער חיוב צום טאטע'ס חיוב, נאר א סעקאנדערער חיוב. מ'זאל נישט מיינען אז בית דין גייט ארום און מל'ט קינדער פון אכט טעג — ניין, דער עצם חיוב איז אויף דעם טאטע. בית דין'ס ראלע הייבט זיך ערשט אן ווען דער טאטע איז עובר און האט נישט גע'מל'ט. ערשט דעמאלט האט בית דין א חיוב צו מל'ן בעל כרחו. ס'איז נישט אז „ווער ס'וויל קען" — דער טאטע האט די אייגנטליכע חיוב, און בית דין איז נאר דא אלס באַקאַפּ.

7) פירוש „בית דין מלין אותו בעל כרחו": דער פשט איז נישט אז בית דין אליין נעמט דאס קינד און מל'ט עס. דער פשט איז אז בית דין לייגט דרוק (פרעשור) אויף דעם טאטע אז ער זאל מל'ן. דאס שטימט מיט דער המשך — „נתעלם מבית דין" מיינט אז דער טאטע האט זיך באהאלטן פון בית דין, „ולא מלו אותו" מיינט אז דער טאטע האט נישט געפאלגט. בית דין גייט נישט ארום אקטיוו טשעקן יעדע ברית, נאר ווען עס קומט צו זייער אויפמערקזאמקייט.

הלכה ב׳ — נתעלם מבית דין, חיוב אויף זיך אליין, כרת עד שימות

„בית דין מלין אותו בעל כרחו... נתעלם מבית דין ולא מלו אותו... כשיגדל הוא חייב למול את עצמו... וכל יום ויום שעובר עליו משגדל ולא ימול את עצמו הרי מבטל מצות עשה... אבל אינו חייב כרת עד שימות והוא ערל במזיד."

פשט:

עס זענען דא דריי לעוועלס פון חיוב: ערשט דער טאטע, דערנאך בית דין, דערנאך ער אליין. יעדן טאג וואס ער איז נישט נימול איז ער מבטל א מצות עשה, אבער כרת באקומט ער נאר ווען ער שטארבט אלס ערל במזיד.

חידושים און הסברות:

1) די נאטור פון חיוב מילה — א חיוב וואס „זוכה א host": דער עיקר חיוב מילה איז אז א מענטש דארף זיין נימול — דאס איז דער יסוד. דער חיוב „זוכה א בעל הבית" — ווער קען עס יעצט אויספירן? ערשט דער טאטע, דערנאך בית דין, דערנאך ער אליין. דאס איז נישט אז ביי בר מצוה קומט ארויף א נייער חיוב, נאר דער זעלבער חיוב גייט אריבער צו דעם וואס קען עס יעצט טון.

קשיא אויף דעם חידוש: פון וואנען נעמט מען אז דער חיוב „זוכה א host"? ס'שטייט דאך פשוט אז דער טאטע האט א חיוב, דערנאך בית דין, דערנאך ער אליין — אבער ס'שטייט נישט אז דאס אלעס שטאמט פון איין חיוב אויף דעם מענטש אליין. **תירוץ:** ס'איז שווער צו זאגן אז דער חיוב הייבט זיך אן ביים מענטש אליין, ווייל ער איז נאך אן אכט-טעגיג קינד. אבער דער יסוד איז אז די תורה וויל אז א איד זאל זיין נימול — דאס איז דער עיקר, און דער חיוב פאלט אויף ווער עס קען עס אויספירן.

2) חיוב בית דין — נישט בלויז כפיה ווי ביי אלע מצוות: דער חיוב פון בית דין ביי מילה איז נישט בלויז דער רעגולערער חיוב פון בית דין צו כופה זיין אויף אלע מצוות. ס'איז א ספעציעלער חיוב — אלע אידן זענען א חלק פון דעם ענין פון מילה, נישט נאר דער טאטע אליין.

3) מצות עשה שאין קבוע לה זמן — ווען איז ביטול? מילה איז א מצות עשה וואס מ'דארף טון א גאנצע לעבן. שמירת שמונת ימים איז אן עקסטערע מצוה (א הידור), אבער דער עיקר מצוה איז אז א איד דארף זיין א מהול'דיגער. יעדע מינוט וואס ער איז נישט נימול שטייט אויף אים „טו עס." אבער ווען האט ער עס ענדגילטיג נישט געטון? נאר ווען ער שטארבט — דעמאלטס ווייסט מען אז ער האט א גאנצע לעבן נישט געטון.

4) כרת עד שימות — דער רמב"ם'ס שיטה: דער רמב"ם אין פירוש המשניות זאגט אז דאס איז א חידוש — ער ווייסט נישט קיין אנדערע מצוה אין דער גאנצער תורה וואס דער עונש קומט נאכדעם וואס מ'שטארבט. אבער ס'מאכט סענס ווייל ס'איז א מצות עשה וואס מ'דארף טון, און ווילאנג מ'לעבט קען מען נאך מתקן זיין.

לויט דעם רמב"ם'ס שיטה אין סוף הלכות תשובה, אז כרת מיינט אז די נשמה באקומט נישט קיין השארת הנפש (נאר די דעת וואס האט געטון תורה ומצוות לעבט ווייטער) — שטימט דאס זייער גוט. ער איז געשטארבן, און יעצט באקומט ער נישט קיין השארת הנפש.

אבער — אויב כרת מיינט שטארבן אין א יונגערע עלטער (מיתה בידי שמים), ווערט עס זייער שווער: ווי קען מען שטארבן יונג נאכדעם וואס מ'איז שוין אלט?

5) דער ראב"ד'ס השגה — כרת און התראה: דער ראב"ד האלט אז כרת קען מען נאר באקומען ווען ס'איז דא א התראה. ביי מילה איז די התראה א ספק — ווייל אפשר וועט דער מענטש זיך מארגן מל'ן. דער ראב"ד ענטפערט: בידי שמים איז נישטא קיין ספק — דער אייבערשטער ווייסט צו דער מענטש וועט זיך מל'ן צי נישט. ממילא קען מען יא געבן כרת אפילו פריער.

6) מחלוקת רמב"ם און ראב"ד אין יסוד כרת: דער רמב"ם האלט: כרת איז נישט עונש מיתה בידי שמים (נאר פארלוסט פון השארת הנפש), דעריבער קומט עס ערשט ביים טויט. דער ראב"ד האלט: כרת איז א חומר הדבר — ס'איז א קאטעגאריע פון עבירה שיש עליה כרת, און דער מענטש לעבט מיט א חיוב כרת אויף זיך. אבער דער ראב"ד איז אויך מודה אז ווען א מענטש איז זיך מל, האט ער שוין נישט כרת — סאו וואס איז געשען מיט די אלע כרת'ן פון די פריערדיגע יארן? דאס בלייבט א שאלה.

הלכה ג׳ — עבד: יליד בית און מקנת כסף

„אחד עבד שנולד ברשות ישראל ואחד עבד הנלקח מן הגוים — יליד בית או מקנת כסף — הכל חייב רבו למולן. יליד הבית נימול לשמונה, ומקנת כסף נימול ביום שנלקח, אפילו נלקח ביום שנולד."

פשט:

דער אדון איז חייב צו מל'ן ביידע סארטן עבדים. א יליד בית (געבוירן ביי א איד) ווערט נימול אויפ'ן אכטן טאג ווי א רעגולער אידיש קינד. א מקנת כסף (געקויפט פון גוים) ווערט נימול דעם טאג וואס מ'קויפט אים, אפילו אויב ער איז א פרישגעבוירענער.

חידושים און הסברות:

1) מקנת כסף שנימול לשמונה: ווען מען קויפט א שפחה מעוברת (אפילו מען באצאלט עקסטרא פאר דעם עובר בפני עצמו), איז דער עובר טעכניש א „מקנת כסף" — ער איז געקויפט געווארן. אבער ווייל דער אדון האט אויך געקויפט די מאמע פאר'ן געבורט, איז דאס קינד בעצם א „יליד בית" — געבוירן ביי א אידישע שפחה אין זיין הויז — און דעריבער נימול לשמונה.

2) יליד בית שנימול ביום שנולד — צוויי אופנים:

- **לקח שפחה לעיבורה:** ער האט נישט געקויפט די שפחה אליין, נאר די זכות אויף אירע עיבורים. דאס ווערט פארגליכן צו „דקל לפירותיו" — מען קויפט די רעכט צו די פירות, נישט דעם בוים אליין. ווייל ער האט נישט באמת געקויפט די שפחה, איז דאס קינד נישט „יליד בית" (נישט געבוירן צו זיין שפחה), נאר א „מקנת כסף" — און ווערט נימול ביום הקנין/לידה.

- **לקח שפחה על מנת שלא להטבילה לשם עבדות:** ער האט געקויפט א שפחה מיט א תנאי אז זי זאל נישט באקומען דיני שפחה (קיין טבילה לשם עבדות). אין אזא פאל איז זי נישט קיין „שפחת ישראל" — דאס קינד איז נישט „יליד בית" ווייל עס איז נישט געבוירן צו אן אמת'ע אידישע שפחה. דעריבער איז דאס קינד א „מקנת כסף" און נימול ביום שנולד.

3) דער יסוד פון „יליד בית": יליד בית מיינט שטענדיג א קינד וואס איז געבוירן צו א שפחה ישראלית וואס איז ביי דיר אין דערהיים. אויב די מאמע האט נישט דיני שפחה, אדער ער האט נישט געקויפט די מאמע, איז דאס קינד נישט יליד בית.

4) שווערע קשיא — „ואם טבל לאמו אחר שנולד הרי זה נימול לשמונה": דער רמב"ם זאגט אז אויב מען איז מטביל די מאמע נאכדעם

וואס דאס קינד איז שוין געבוירן, ווערט דאס קינד נימול לשמונה. דאס איז שווער — ווי קען דאס קינד ווערן א „יליד בית" רעטראקטיוו אויב ער איז שוין געבוירן? דאס מאכט נישט קיין פשוט'ן סענס, און מ'דארף קוקן אין די מפרשים.

הלכה — לוקח עבד גדול מן הגוים ולא רצה למול

„לוקח עבד גדול מן הגוים ולא רצה העבד למול, מגלגלין עמו כל שנים עשר חודש... אסור לקיימו כשהוא ערל, אלא חוזר ומוכרו לגוים."

פשט:

אן ערוואקסענעם עבד וואס וויל נישט זיך מל'ן — מען טרייט מיט אים ביז 12 חדשים, דערנאך מוז מען אים פארקויפן צוריק צו גוים.

חידושים און הסברות:

1) „מגלגלין עמו" — מען צווינגט נישט: מען לאזט דעם עבד נישט בעל כרחו מל'ן. מען וואלט געקענט טראכטן אז מען טאר נישט אריינברענגען אן עבד אין שטוב ביז ער איז מסכים. אבער מען זעט אז עס איז דא א היתר צו נוצן דעם עבד בתוך די 12 חדשים בעת מען טרייט מיט אים.

2) פארוואס קען מען נישט צווינגען מילה? עטליכע סברות:

- מען וואלט געקענט טראכטן „כופין אותו עד שיאמר רוצה אני" — אבער דאס גייט נאר ביי אן עבד וואס איז שוין א איד. דא איז ער נאך א גוי וואס וויל נישט ווערן קיין איד/עבד ישראל.

- מילה איז נישט בלויז א פיזישע וואונד — עס איז דער „ענטרענס" צו א גרעסערע מציאות (ער ווערט דורך דעם א איד/עבד ישראל), און דאס קען מען נישט צווינגען.

- עס איז אויך א פראבלעם פון מאכן א מום — מען האט איסורים פון סירוס אן עבד.

3) „חוזר ומוכרו לגוים" — פארוואס דווקא לגוים? צוויי הסברות:

- **הסבר א:** ער איז נאך א גוי (ער האט נישט אנגענומען מילה/עבדות), דעריבער מעג מען אים פארקויפן צו גוים. ביי אן אמת'ן עבד כנעני וואלט מען נישט טאר'ן פארקויפן צו גוים („והתנחלתם אותם לבניכם").

- **הסבר ב:** מען קען נישט פארקויפן צו א צווייטן איד, ווייל דער צווייטער איד וואלט אויך אנגעהויבן א נייע 12-חדשים ציקל — דאס וואלט געווען א פארמעלע אויסוועג.

4) תנאי שלא ימול — „התנה עמו... שלא ימול אותו, מותר לקיימו כשהוא ערל": ווען מען האט לכתחילה אפגעמאכט א תנאי אז מען וועט אים נישט מל'ן, מעג מען אים האלטן אלס ערל. דאס איז פאראלעל צו „על מנת שלא להטבילה לשם עבדות" — ער קומט נישט אריין אין קאטעגאריע פון עבד כנעני, נאר ער ארבעט אלס א רעגולערער ארבעטער.

5) שארפע קשיא: ווען דער עבד זאגט „לא רצה למול" נאך 12 חדשים, פארוואס קען דער אדון נישט דעמאלט מאכן א נייעם תנאי „שלא ימול" און אים האלטן ווייטער? דאס איז א שארפע קשיא וואס בלייבט אפן.

הלכה — עבד שלא קיבל שבע מצוות בני נח

דער רמב"ם זאגט אז אויב דער עבד קיבל נישט אפילו שבע מצוות בני נח — „יהרג מיד".

פשט:

ווען מען קויפט אן עבד כנעני, איז דער דיפאלט אז ער ווערט אן עבד כנעני של ישראל מיט מילה וטבילה. אבער מען קען מאכן א תנאי — ער זאל בלייבן אויף דער מדרגה פון גר תושב (נאר שבע מצוות בני נח). אויב ער וויל אבער אפילו נישט מקבל זיין שבע מצוות בני נח, זאגט דער רמב"ם „יהרג מיד".

חידושים און הסברות:

1) דער ראב"ד'ס מחלוקת: דער ראב"ד חולק און זאגט „ימכר מיד ואינו רשאי להרגו" — מען פארקויפט אים צוריק צו א גוי, אבער מען הרג'עט אים נישט. דער בית יוסף פרעגט אויפ'ן ראב"ד: מיינסטו אז דער רמב"ם איז ארומגעגאנגען מיט א שווערד און געהרג'עט מענטשן? אוודאי הרג'עט מען נישט בזמן הזה.

2) דער בית יוסף'ס פשט אין דער מחלוקת: דער בית יוסף לערנט אז לויט'ן רמב"ם איז אויך בזמן הזה דא דער דין פון „מגלגלין עמו כל שנים עשר חודש" — מען ווארט צוועלף חדשים און טרייט אים צו משכנע'ן. דער רמב"ם טיילט אפ: „מגלגלין" איז א באזונדערע הלכה, נישט תלוי אין „יהרג מיד". דער ראב"ד אבער מיינט: אויב ס'איז נישטא דער סטראשונעק פון „יהרג מיד" ביים סוף, האט דער „מגלגלין שנים עשר חודש" קיין ווערט נישט — ווייל אן א דרוק וועט ער קיינמאל נישט מסכים זיין. דעריבער זאגט דער ראב"ד: בזמן הזה טאר מען בכלל נישט נעמען אזא עבד וואס וויל נישט מקבל זיין שבע מצוות, ווייל ס'איז נישטא „יהרג מיד" און נישטא „מגלגלין".

3) „ואין מקבלין גר תושב אלא בזמן שהיובל נוהג": דער רמב"ם אליין זאגט אז גר תושב איז נאר בזמן היובל. דאס מיינט אז די גאנצע הלכה — סיי „יהרג מיד", סיי גר תושב — איז נישט נוגע בזמן הזה.

4) הלכות מלכים — כפיית שבע מצוות אויף אלע גוים: דער רמב"ם שרייבט אין הלכות מלכים אז משה רבינו האט מצווה געווען „לכפות כל באי עולם לקבל כל מצוות שנצטוו בני נח, וכל מי שלא יקבל יהרג". דער ראב"ד פרעגט: מיינסטו אלע גוים אין דער גאנצער וועלט? דער רמב"ם מיינט יא — נישט נאר אין ארץ ישראל. עס שטייט נישט אז מען דארף א בית דין דערפאר, אבער פראקטיש דארף זיין עפעס א „due process".

דער מהות פון עבדות אין תורה

מען דארף נישט קוקן אויף תורה'דיגע עבדות דורך דער לענז פון אמעריקאנער סאוטערן סלעיווערי. דער רמב"ם'ס עבד איז א **חלק פון דער משפחה** — נישט ווי א זון, אבער א חלק פון דער סיסטעם.

א **היערארכיע פון באלאנגען צום פאלק:**

- **איד** — פולער חלק פון כלל ישראל
- **עבד כנעני** — א סוב-קאטעגאריע, חלק פון דער אידישער משפחה, מחויב במצוות ווי אשה
- **גר תושב** — א מינאריטעט מיט רעכטן, שומר שבע מצוות בני נח, מעג וואוינען אין ארץ ישראל, אבער נישט חלק פון כלל ישראל
- **גוי שאינו שומר שבע מצוות** — דעם דארף מען פארטרייבן, ס'איז נישטא קיין אפציע צו בלייבן

גירות בעל כרחו: די איינציגע מאל וואס מען קען מגייר זיין „בעל כרחו" איז א קטן — מען איז מטביל אן עבד קטן על דעת בית דין, ווייל „זכין לאדם שלא בפניו" — ס'איז א זכות צו זיין אן אידישער עבד, אזוי ווי ס'איז א זכות פאר א קטן צו ווערן א איד.

פראקטישע נוגע'דיגקייט בזמן הזה: בזמן הזה איז נישטא קיין דיני עבדות בכלל — שוין אין די צייטן פון רמב"ם איז עס נישט געווען פראקטיש. וואס מען האט היינט איז א מין „היסנה עמו" — א ביליגער ארבעטער מיט א תנאי, אבער ער קען ניגאשיעיטן, וואס מיינט ער איז בעצם נישט קיין עכטער עבד.

הלכה — גר שנתגייר — חיוב מילה און הטפת דם ברית

„גר שנתגייר לקהל ישראל חייב מילה תחילה. ומל כשהיה גוי — צריך להטיף ממנו דם ברית כשנתגייר."

פשט:

א גר וואס וויל אריינקומען אין כלל ישראל דארף מילה אלס ערשטע זאך. אויב ער האט זיך שוין גע'מל'ט ווען ער איז נאך געווען א גוי, דארף מען

הטפת דם ברית ביי דער גירות.

חידושים און הסברות:

1) **דער לשון „קהל ישראל":** אין אנדערע מקומות (ווי „לא יבא ממזר בקהל ה'") מיינט „קהל" חתונה האבן / זיך משדך זיין. אבער דא זעט אויס אז דער רמב"ם מיינט פשוט „רוצה להתגייר" — ער וויל חסות תחת כנפי השכינה.

2) **„חייב מילה תחילה":** דער חיוב מילה ביי א גר איז **תחילה** — ער קען נישט זאגן „איך וועל זיך מל'ן שפעטער." מילה איז א **מעכב** פאר גירות. דער חיוב ליגט אויף בית דין / די ממונים / מלכות ישראל.

3) **וואס איז דער ענין פון הטפת דם ברית ביי א גר וואס איז שוין נימול?** מצות מילה איז נישט בלויז א פיזישע אקט — עס איז א **ברית**, א דעקלאראציע פון ווערן א חלק פון כלל ישראל. ווען דער גוי האט זיך גע'מל'ט, איז עס בכלל נישט געווען לשם ברית מיט כלל ישראל. דעריבער דארף ער יעצט מאכן א ברית, און דער אופן איז דורך דם ברית.

הלכה — קטן שנולד כשהוא מהול

„קטן שנולד כשהוא מהול — צריך להטיף ממנו דם ברית ביום השמיני."

פשט:

א קינד וואס ווערט געבוירן אן ערלה דארף מען פונדעסטוועגן מטיף זיין דם ברית אויפן אכטן טאג.

חידושים און הסברות:

1) **חקירה — וואס איז דער יסוד פון ברית מילה?** לויט דעם רמב"ם זעט אויס אז די ברית איז דאס **ווערן א חלק פון כלל ישראל**. דער נארמאלער אופן איז דורך אראפנעמען די ערלה, אבער ווען ס'איז נישטא קיין ערלה, ווערט הטפת דם ברית דער „ימול" — דאס איז זיין ברית מילה.

2) **דער כסף משנה'ס טעם:** דער כסף משנה זאגט אז הטפת דם ברית איז וועגן א **ספק** — אפשר איז דא אן ערלה כבושה (א פארבארגענע ערלה). לויט דעם איז עס ממש א ברית מילה מצד ספק.

3) **אבער** אן דעם טעם פון ספק, אויב מ'זאגט אז עס איז ריין הטפת דם ברית, איז עס **זייער אינטערעסאנט** אז עס איז דוקא ביום השמיני — וויל דאס ווייזט אז דאס איז זיין ברית מילה, נאר דער אופן איז דורך בלוט אנשטאט שניידן.

4) **די תורה וויל צוויי זאכן:** (1) מל'ן די ערלה, (2) אריינקומען בברית ישראל דורך א מעמד פון דם — „בדמיך חיי." נארמאלערהייט זענען ביידע צוזאמגעשטעלט, אבער ווען ס'איז נישטא קיין ערלה, בלייבט דער דם-אספעקט אליין.

5) **ראיה אז דם איז נישט בלויז א סייד-עפעקט:** דער פסוק „בדמיך חיי" ווייזט אז דם ברית האט אן אייגענע באדייטונג אין דער כריתת ברית.

הלכה — אנדרוגינוס

„אנדרוגינוס — מי שנולד שיש לו זכרות כזכר ונקבות כנקבה — צריך למולו ביום השמיני."

פשט:

אן אנדרוגינוס וואס האט ביידע סימנים ווערט נימול אויפן אכטן טאג ווייל ער האט א זכרות.

חידושים און הסברות:

1) **פארוואס איז א פרוי פטור פון מילה?** לויט דעם רמב"ם'ס לשון זעט אויס אז דער טעם איז ווייל **זי האט נישט קיין זכרות** — נישט ווייל מילה איז א מצוה נאר אויף אן „איש." ווייל ער זאגט אז אן אנדרוגינוס, וואס האט א זכרות, איז חייב.

2) **רש"י'ס שיטה:** רש"י זאגט אז אנדרוגינוס איז א **ספק**. קשיא: פארוואס זאל עס זיין א ספק? ער האט דאך זיכער א זכרות — דארף מען דאך זיכער מל'ן! אויב א פרוי וואלט געהאט א זכרות, וואלט דאס געווען אנדרוגינוס, און מ'וואלט געדארפט מל'ן. די שאלה בלייבט אפן.

הלכה — יוצא דופן

„וכן יוצא דופן — צריך למולו ביום השמיני."

פשט:

א קינד וואס איז געבוירן דורך יוצא דופן (סיזעריען) ווערט אויך נימול אויפן אכטן טאג.

חידושים און הסברות:

דער רמב"ם שטעלט עס צוזאמען מיט אנדרוגינוס, וואס משמע אז **עס איז נישט קיין ספק** — ער איז וודאי חייב מילה בשמיני. אבער ביי מילה בשבת זאגט דער רמב"ם אז יוצא דופן איז **נישט** דוחה שבת, וואס קען אנדייטן אז ס'איז דאך א ספק. מ'דארף קוקן אין דער גמרא ווייל ס'איז דא א סתירה.

הלכה — מי שיש לו שתי ערלות

„ומי שיש לו שתי ערלות — מולין שתיהן בשמיני."

פשט:

איינער מיט צוויי ערלות שניידט מען ביידע אויפן אכטן טאג.

חידושים:

דאס איז א ראיה צו דעם וואס מ'האט געזאגט ביי אנדרוגינוס — אז ווי לאנג ס'איז דא א זכרות, איז מען חייב מילה.

הלכה — זמן המילה: ביום ולא בלילה

„אין מולין לעולם אלא ביום, אחר עלות השמש, בין ביום השמיני שהוא זמנו בין שלא בזמנו, שנאמר 'וביום השמיני' — ביום ולא בלילה. ואם מל משעלה עמוד השחר — כשר."

פשט:

מילה דארף זיין בייטאג, נאך נץ החמה. סיי בזמנו (יום השמיני) סיי שלא בזמנו. בדיעבד, פון עלות השחר איז כשר.

חידושים:

ס'ווערט פארגליכן צו תפילה: לכתחילה דאוונט מען נאך נץ החמה, אבער בדיעבד פון עלות השחר איז מען יוצא. די זעלבע סטרוקטור איז דא ביי מילה.

הלכה — כל היום כשר למילה

„וכל היום כשר למילה. אף על פי כן מצוה להקדים בתחילת היום, שזריזין מקדימין למצוות."

פשט:

א גאנצער טאג איז כשר, אבער ס'איז א מצוה צו מקדים זיין פון וועגן זריזין מקדימין למצוות.

חידושים:

1) דער רמב"ם מיינט **נישט** אז מ'דארף מל'ן פאר קריאת שמע און תפילה — ער האט שוין פריער אויסגערעכנט זאכן וואס מ'טוט אחר עלות השמש.

2) **פראקטיש** פירט מען זיך נישט אזוי אז מ'מאכט די ברית גאר פריא — מ'ווארט ביז נאך שחרית, ווען דער עולם קומט, ווען דער סנדק/רב איז גרייט. דער רמב"ם וואלט מסכים געווען אז ס'איז א צייט וואס איז „שיינער" (מיט א גרעסערע עולם), און דאס איז א לעגיטימע סיבה צו ווארטן.

הלכה ח׳ — מילת עבדים דוחה שבת

„כשם שמילת הבנים דוחה את השבת, כך מילת העבדים — סיי יליד בית סיי מקנת כסף — שנימולים לשמונה, אויך זייער מילה איז דוחה שבת."

פשט:

מילת עבדים וואס ווערן נימול לשמונה (יליד בית) איז דוחה שבת פונקט ווי מילת בנים.

חידושים:

דער ספעציעלער פאל פון א **יליד בית שלא טבלה אמו עד שילדה** — וואו די מאמע האט זיך נישט גע'טובל'ט לשם שפחות פאר דער געבורט. אזא קינד וואלט אן דער טבילה געהאט א דין פון מקנת כסף. נאכדעם וואס די מאמע האט זיך יא גע'טובל'ט, באקומט דאס קינד רעטרואקטיוו א דין יליד בית (לויט א גמרא), און עס איז נימול לשמונה. אבער ווייל עס איז נישט א „גלאטע" יליד בית, איז עס **אינו דוחה את השבת**. דער ראב"ד מוטשעט זיך מיט דעם דין, און קריגט זיך מיט דער תוספות'ס סוגיא אין דער גמרא.

הלכה ט׳ — קטן שנולד כשהוא מהול, בן שמיני, יוצא דופן, אנדרוגינוס, שתי ערלות — אינם דוחים שבת

„קטן שנולד כשהוא מהול, מי שנולד בחודש השמיני, יוצא דופן, אנדרוגינוס, מי שיש לו שתי ערלות — כולם נימולים ביום השמיני אבל אינם דוחים את השבת, אלא נימולין באחד בשבת שהוא יום תשיעי להם."

פשט:

אלע פאלן וואו עס איז דא א ספק אויף דער חיוב מילה ביום השמיני — מ'מל'ט יא לחומרא ביום השמיני, אבער עס איז נישט דוחה שבת.

חידושים:

1) דער כלל'דיגער יסוד: ביי אלע דאזיגע פאלן איז דא א סיבה צו טראכטן אז דער חיוב פון „ביום השמיני ימול בשר ערלתו" איז נישט ודאי מתקיים. דער רמב"ם פסק'נט לחומרא אז מ'זאל יא מל'ן ביום השמיני, אבער עס איז נישט גענוג צו דוחה זיין שבת.

2) נולד כשהוא מהול — עס איז דא א חיוב להטיף דם ברית, אבער דאס איז נישט גענוג פאר „ביום השמיני ימול בשר ערלתו" צו זיין דוחה שבת.

3) בן חודש השמיני — דאס קינד האט א דין נפל (מלשון שאינו חי), עס איז א ספק צו ער וועט סורוויווען, ממילא איז דער חיוב מילה א ספק.

4) יוצא דופן — א קינד געבוירן דורך סורדזשערי, איז נישט קלאר אז ער האט דעם דין פון יום השמיני.

5) אנדרוגינוס — עס איז א ספק, און מ'איז מחייב מספק.

6) שתי ערלות — אינטערעסאנטע דיסקוסיע: מ'קען פרעגן, די ערשטע ערלה איז דאך זיכער חייב? עס ווערט דיסקוטירט צו עס איז א ענין פון „יש ברירה" — מ'ווייסט נישט וועלכע ערלה איז די ריכטיגע. עס ווערט אויך דערמאנט דער כלל **„כל יתר כנטול דמי"** — ווי א בהמה מיט פינף פיס, כאילו ער האט נישט קיין פיס. עס איז זיכער א מום, מ'דארף נאר וויסן וויאזוי עס ארבעט.

[דיגרעסיע: עס ווערט דערמאנט אז היינט מיט אולטראסאונד קען מען אסאך פון די ספיקות אויסקלערן, אבער פראקטיש דארף מען פרעגן א רב.]

הלכה — מי שנולד בין השמשות

„מי שנולד בין השמשות, ספק בן יום ספק בן לילה, מונים מן הלילה, ונימול בתשיעי שהוא ספק שמיני, ואינו דוחה את השבת מספק."

פשט:

א קינד געבוירן בין השמשות — מ'ציילט פון דער נאכט, ער ווערט נימול אויפן נײַנטן טאג (וואס איז ספק אכטער), און עס איז נישט דוחה שבת.

חידושים:

1) פארוואס מונים מן הלילה? אויב מ'וואלט געציילט פון טאג, קען זיין אז מ'מל'ט בשביעי, וואס איז זיכער נישט גרייט (ווייל „חמרמרותא דיומא שביעאה" — עס איז א סכנה פאר דעם אכטן טאג). אבער דער עיקר טעם איז הלכה'דיג: מ'האט א **ספק דאורייתא** פון „ביום השמיני", און מ'מוז זיכער זיין אז מ'איז יוצא.

2) דער ספק אויף בין השמשות — רבינו תם vs. גאונים: דער ספק פון בין השמשות אפליקירט אויך אויף דער מחלוקת צווישן רבינו תם און די גאונים וועגן ווען בין השמשות הויבט זיך אן. אפילו איינער וואס פסק'נט ווי רבינו תם האט א ספק צו וועלכן פוסק צו גיין, און **א ספק אויף א ספק איז אויך א ספק**. ממילא, א קינד געבוירן א פאר מינוט נאך שקיעה — לויט דער לאגיק פון דער הלכה — קען מען נישט מל'ן בשבת.

3) תרתי דסתרי: אויב מ'זאגט אז עס איז ספק בין השמשות און מ'מל'ט נישט בשבת, וויאזוי קען מען נאך טון מלאכות דעמאלט? וויאזוי קען מען נאך מאכן א הפסק טהרה דעמאלט? עס איז טאקע א גרויסע פלא, אבער „אם לאו אין לך אלא מה שעיניך רואות" — מ'מוז אנערקענען דעם סתירה.

הלכה — בן חודש השמיני, חכמת הרפואה, דין נפל

**„מי שנולד בחודש השמיני קודם שתגמר ב

ריתו — דינו כנפל. אם נולד גמור בשערו ובציפורניו ואמו אומרת שהוא בן שבעה שאינו תם — נימול."**

פשט:

א קינד געבוירן אין אכטן חודש האט א דין נפל. אבער אויב ער איז פולשטענדיג (מיט האר און נעגל) און די מאמע זאגט ער איז א זיבעלע וואס האט זיך אויפגעהאלטן — ווערט ער באהאנדלט ווי א לעבעדיגע קינד.

חידושים:

1) דער יסוד פון חז"ל'ס חכמת הרפואה: חז"ל האבן געקוקט לויט זייער מעדיצינישע פארשטאנד אז א קינד קען סורוויווען אויב ער ווערט געבוירן אין זיבעטן חודש, אבער נישט אין אכטן חודש. אויב א קינד ווערט געבוירן אין אכטן חודש געזונטערהייט, זאגט מען אז ער איז א „זיבעלע וואס איז ארויסגעקומען שפעט" — פונקט ווי א מאמע קען טראגן מער ווי ניין חדשים.

2) „אם אינו ראוי לבן שבעה ראוי לבן שמונה" — דאס איז דער כלל: אויב ער איז נישט א זיבעלע, איז ער א נפל.

3) דער דין פון נפל לענין שבת: אזא קינד וואס מ'ווייסט נישט צו ער קען סורוויווען — חז"ל האבן מורא געהאט אים צו ארומרוקן ווייל מען קען מאכן ערגער די סכנה. ער האט א דין ווי א **גוסס** — מ'רירט אים נישט צו, ער איז ווי **מוקצה**, ווייל ער הייסט נישט א זיכערע קינד.

הלכה — בן שמונה: נחשב כאבן

„הרי זה בן שמונה ודאי... נחשב כאבן ואסור לטלטלו... אמו שוחה ומניקתו מפני הסכנה."

פשט:

א קינד וואס ווערט געבוירן אין אכטן חודש, ווען מען זעט אויף זיין גוף אז ער איז נישט געזונט (נישט קיין גוטע האר, אברים נישט שלם), ווערט באטראכט ווי א שטיין און מען טאר אים נישט טראגן/באוועגן. דער רמב"ם ערקלערט: „שלא יראו ולד אלא בתשעה ויצא קודם שיגמר" — ער האט נאך געדארפט חדשים אין מוטערלייב.

חידושים:

1) **„אמו שוחה ומניקתו מפני הסכנה" — ווענען'ס סכנה?** די מאמע מעג אים שטילן, אבער **נישט צוליב סכנה פאר דעם קינד**, נאר **צוליב סכנה פאר די מאמע** (ווייל זי דארף באפרייט ווערן פון מילך). דאס איז א וויכטיגע נקודה: דער קינד אליין האט שוין א דין אז ער קען נישט סורוויווען, דערפאר איז די סכנה-היתר נאר פאר די מאמע'ס צד.

2) **פארגלייך צו אינקובעיטאר:** חז"ל האבן מורא געהאט אזא קינד צו באוועגן ווייל מען קען ערגער מאכן די סכנה — ענלעך צו א גוסס וואס מען טאר נישט צורירן. אבער דער טעם איז **נישט** ווייל ער איז א גוסס, נאר ווייל ער איז **מוקצה** — ער האט א דין אבן אין הלכות שבת.

3) **קריטישע קשיא אויף דעם דין „נחשב כאבן":** אויב עס איז שוין אמאל פארגעקומען אז א בן שמונה האט סורוויווד דרייסיג טעג („**שהה שלשים יום הרי זה ולד של קיימא**"), פארוואס זאל מען בכלל זאגן אויף א קינד „נחשב כאבן"? דורך אים געבן דעם סטאטוס „כאבן" לייגט מען אויף אים א **גזירת דין מות** — מען באהאנדלט אים נישט, און דערפאר שטארבט ער. עס ווערט אנערקענט אז דאס איז א הויכע סטאטיסטישע ריאליטי אז ער וועט שטארבן, אבער דער עצם דין קען פראקטיש פארשלימערן דעם מצב.

4) **היינטיגע פסק: היינט צו טאגס פסק'ענען רבנים נישט די הלכה כמות שהיא**, ווייל אזוי לאנג ווי מען קען ראטעווען דעם קינד, איז דא א חיוב פון **פקוח נפש** צו טון וואס מען קען. דאס איז פשוט און נישט קיין ספק. די מציאות פון חז"ל'ס צייטן איז נישט אונזער היינטיגע ריאליטי.

5) **דער חילוק צווישן בן שבעה און בן שמונה:** דער גרעסטער חילוק איז אז ביי א בן שמונה האט די מאמע נישט געהאט צייט צו געבן די השפעה (נוטרישמענט/ענטוויקלונג), און דערפאר איז ער „נחשב כאבן."

הלכה — בן שבעה: ולד של קיימא

„מי שנולד בחודש השביעי לעיבורו, אם נולד שלם, הרי זה ולד של קיימא ומלין אותו בשבת."

פשט:

א קינד געבוירן אין זיבעטן חודש, אויב ער איז געזונט, איז ער א לעבנספעיקע קינד און מען מל אים בשבת (ביום השמיני).

הלכה — ספק בן שבעה ספק בן שמונה

„ספק בן שבעה ספק בן שמונה — מלין אותו בשבת."

פשט:

אויב עס איז א ספק צווישן בן שבעה און בן שמונה, מל'ט מען אים בשבת.

חידושים:

1) **מה נפשך סברא:** אויב ער איז א בן שבעה און שלם — איז מילה ביום השמיני דוחה שבת. אויב ער איז א בן שמונה — איז ער כאבן, און דאס שניידן איז **נישט קיין מתקן**, נאר סתם חיתוך בשר, וואס איז נישט חייב בשבת.

2) **אינטערעסאנטע לאגישע נקודה וועגן מתקן/מקלקל:** דער רמב"ם זאגט **„מחתך בשר סתם איז נישט קיין מלאכה"** — נישט ווייל ס'איז מקלקל, נאר ווייל סתם שניידן פלייש איז גארנישט. דאס איז אן אנדערע מהלך ווי צו זאגן ס'איז מקלקל (ווי ביי חובל וואס איז פטור ווייל ס'איז מקלקל).

3) **לאגישער פאראדאקס:** פון דעם טאטנ'ס פערספעקטיוו — ער ווייס נישט וואס ער האט יעצט געטון. ער האט אדער געמאכט א ברית מילה (מתקן), אדער סתם א שנייד (גארנישט). אויב ער האט א **חיוב** דאס צו טון (ווייל ספיקא דאורייתא לחומרא), איז דאך דער מעשה אודאי א מתקן — ווייל ער טוט עס מחמת א חיוב. ווי קען מען זאגן ס'איז „סתם א שנייד" ווען דער מענטש טוט עס מחמת א הלכישע חיוב?

הלכה — הוציא עובר ראשו בין השמשות

„הוציא עובר ראשו ולא יצא רובו בין השמשות" — אויב דער קאפ איז ארויס בין השמשות ערב שבת, אבער דער רוב גוף איז ארויס שבת — **„מלין אותו בשבת"** (מען רעכנט עס ווי ער איז געבוירן בין השמשות).

חידושים:

1) **ראשו כולו:** דער קאפ ארויסקומען איז שוין ווי די גאנצע לידה — **„כולו כראשו דמי"**. דער קאפ איז דער עיקר פון לידה, ווייל דאס איז ווען עס הויבט זיך אן דער **זמן הסכנה** פון לידה.

2) **בין השמשות ערב שבת:** יעדע אינגל געבוירן בין השמשות ערב שבת ווערט געמל'ט **זונטאג** (יום התשיעי), ווייל אפשר איז בין השמשות נאך געווען פרייטאג, און דעמאלט וואלט יום השמיני געווען שבת, אבער ווייל ס'איז א ספק, מל'ט מען נישט שבת. דער חידוש דא איז אז **אפילו** ווען דער רוב גוף איז ארויס שבת, ווייל דער קאפ איז שוין ארויס בין השמשות, רעכנט מען עס ווי א ספק.

הלכה — מילה שלא בזמנה: דוחה יו"ט שני אבער נישט יו"ט ראשון

אלע ספק-פאלן (מילה שלא בזמנה) זענען נישט דוחה שבת און נישט דוחה יו"ט ראשון, אבער יא דוחה יו"ט שני של גלויות (וואס איז נאר דרבנן). א ספיקא דאורייתא גייט דוחה זיין א דרבנן.

חידוש וועגן ראש השנה:

„ובשני ימים טובים של ראש השנה אינו דוחה לא את הראשון ולא את השני" — ביי ראש השנה איז דער צווייטער טאג **נישט** אין דער קאטעגאריע פון יו"ט שני של גלויות. ראש השנה'ס צוויי טעג האבן א דין פון **„כיום אחד"** — עס איז א חיוב גמור (נישט בלויז א מנהג/דרבנן ווי יו"ט שני של גלויות), און דערפאר גייט א ספק מילה נישט דוחה זיין קיינעם פוןביידע טעג ראש השנה.

למדנ'ישע שאלה וועגן ספק ספיקא:

וואס איז ביי א **ספק ספיקא** — למשל א **יוצא דופן** וואס איז געבוירן געווארן **ספק בין השמשות** — צי מילה איז דוחה יום טוב שני. דער צד איז: א ספק דאורייתא איז חשוב גענוג דוחה צו זיין א דרבנן, אבער ביי **צוויי ספיקות** ווערט עס אליין א **דין דרבנן**, און דעמאלטס איז דא א מקום להקל אז מילה איז נישט דוחה. די שאלה בלייבט אפן.

הלכה — חולה אין מלין אותו עד שיבריא

„חולה אין מלין אותו עד שיבריא. אין מלין אותו מעת שיבריא מחליו עד שבעת ימים מעת לעת, ואחר כך מלין אותו."

דערנאך ברענגט דער רמב"ם פאלן פון **חלתה חמה** (פיבער/גאנצע-גוף מחלה) לעומת **כאב לו עינו** (לאקאלע מחלה). ביי חלתה חמה ווארט מען זיבן טעג נאכן אויסהיילן; ביי כאב לו עינו — **מלין אותו מיד** ווען ער ווערט געזונט, אן ווארטן זיבן טעג.

פשט:

א קראנקע קינד מעג מען נישט מל'ן ביז ער ווערט געזונט. נאכן געזונט ווערן פון א גאנצע-גוף מחלה ווארט מען זיבן טעג; ביי א לאקאלע מחלה (ווי אן אויגן-ווייטאג) מל'ט מען גלייך ווען ער ווערט געזונט.

חידושים:

1) **דער יסוד פון ווארטן — פראקטיש, נישט א דין אין „חולה":** דער גרונט פארוואס מען ווארט איז נישט ווייל ער האט א הלכתישן סטאטוס פון „חולה" (ווי א חולה פטור פון סוכה אדער קריאת שמע), נאר עס איז א **פראקטישע סכנה-זאך** — מילה איז שווער אויפן גוף, און מ'טאר נישט צולייגן א סכנה אויף א שוואכן גוף. דאס איז דער חילוק: ביי סוכה איז דער חולה פטור ווייל ער איז א חולה; ביי מילה איז דער חולה נישט ראוי למולו ווייל מילה אליין קען אים שאדן.

2) חלתה חמה vs. כאב לו עינו — דער חילוק: רש"י'ס שיטה: ביי כאב לו עינו — **„פסקי עינו וירפאו"** — ווען דאס אויג ווערט געזונט, איז דער גאנצער גוף נישט אפגעשוואכט געווען, דעריבער דארף מען נישט ווארטן זיבן טעג. ביי חלתה חמה איז דער **גאנצער גוף שוואך** און דארף צייט צוריקצוכאפן זיינע כוחות. אבער אפילו בעת דער אויגן-מחלה, כל זמן ער איז נאך קראנק, **מל'ט מען נישט** — ווייל עס שטערט און עס איז אביסל מסוכן. נאר דער חילוק איז **נאכן אויסהיילן**.

3) ירוק ואדום ביותר — נישט חולי, נאר נאטירליכע אנטוויקלונג: דער רמב"ם ברענגט אז א קינד וואס איז **ירוק** (בלאס/געלבליך) ווארט מען **עד שיפולו בו דמים** — ביז ער באקומט מער בלוט און ווערט רויטליך. א קינד וואס איז **אדום ביותר** ווארט מען **עד שיבולע בו דמו** — ביז זיין בלוט בארואיגט זיך. דאס איז **בכלל נישט קיין חולי** — עס איז א נארמאלער טייל פון א בעיבי'ס אנטוויקלונג. היינט רופט מען עס „בילירובין טעסט" — א נאמבער אין בלוט וואס נעמט צייט ביז עס נארמאליזירט זיך. געווענליך ביים אכטן טאג איז עס שוין גענוג ביי געזונטע קינדער, אבער נישט אלעמאל.

[דיגרעסיע: **ספירת העומר פאראלעל** — עס ווערט פארגליכן צו ספירת העומר: די אידן זענען ארויס פון מצרים ווי א ניי-געבוירענער בעיבי, נאך „געל," און מ'האט געדארפט ווארטן זיבן וואכן ביז „נולדו בהם דמיו."]

הלכה — סכנת נפשות דוחה את הכל

„וצריך להזהר בדברים אלו הרבה... שסכנת נפשות דוחה את הכל. ואפשר למול לאחר זמן, ואי אפשר להשיב נפש אחת מישראל לעולם."

חידושים:

1) צוויי אופנים אין רמב"ם'ס טעם: מ'קען פארשטיין דעם רמב"ם אויף צוויי אופנים: (א) דאס איז דער אלגעמיינער כלל פארוואס סכנת נפשות דוחה אלע מצוות — ווייל א נשמה איז אומצוריקברענגליך. (ב) דער רמב"ם מיינט עס **מער ספעציפיש** לגבי מילה — מילה איז נישט א דבר האבוד, מ'קען עס טון שפעטער; אבער א נפש איז א דבר האבוד.

2) פארגלייך צו „חלל עליו שבת אחת כדי שישמור שבתות הרבה": ביי שבת איז יעדע שבת וואס מ'האט נישט געהיט א דבר האבוד (די שבת איז אוועק). ביי מילה לויטן רמב"ם איז עס **נישט אזוי** — מילה בלייבט דא, מ'קען עס נאכהאלן, עס איז נישט קיין דבר האבוד.

3) ראב"ד'ס שיטה — יעדן טאג עומד בחיוב כרת: דער ראב"ד האלט אז יעדן טאג וואס מ'איז נישט נימול איז מען עומד בחיוב כרת (אויב במזיד). דאס וואלט געמאכט אז יעדער טאג פארשפעטיגונג **איז** א דבר האבוד. אבער **אפילו דער ראב"ד** שטימט צו אז מ'דארף ווארטן ביי סכנה — ער זאגט נישט אז יעדע מינוט וואס מ'האלט אפ איז אן אומפאררעכטבארער הפסד, ווייל **עס וועט מתוקן ווערן** נאכדעם וואס מ'איז מקדים די רפואה.

הלכה — אשה שמלה בניה ומתו מחמת מילה

„אשה שמלה בנה הראשון ומת מחמת המילה שכשלו כוחו, וחזרה ומלה השני ומת מחמת מילה, בין מבעלה זה בין מבעל אחר — הרי זו לא תמול את השלישי בזמנו, אלא ממתינה לו עד שיגדל מעט ויתחזק כוחו."

פשט:

אן אשה וואס האט געמל איר ערשט קינד און ער איז געשטארבן פון דער מילה ווייל זיין כח איז געפאלן, און דאס זעלבע איז געשען מיטן צווייטן קינד — סיי פונעם זעלבן מאן, סיי פון אן אנדערן מאן — זאל זי נישט מל זיין דעם דריטן קינד בזמנו, נאר זאל ווארטן ביז ער וואקסט א ביסל און באקומט מער כח.

חידושים:

1) ביאור „שכשלו כוחו": דער לשון פונעם רמב"ם „מת מחמת המילה שכשלו כוחו" איז מדויק — עס מיינט נישט אז דאס קינד איז געשטארבן אין דעם רגע פון דער מילה (למשל פון א בלוטונג אדער אן אקסידענט פון א שלעכטן מוהל), נאר אז דאס קינד איז שוואכער געווארן נאך דער מילה — ער האט געכאפט א פיבער, זיין כח איז אוועק, און דערנאך איז ער געשטארבן. דאס איז א מיתה וואס מען קען צושרייבן צו דער שוואכקייט פונעם קינד אליין, נישט צו א טעות פונעם מוהל. דער חילוק איז וויכטיק: ווען עס איז בלויז געווען א שלעכטע מילה (צופיל בלוטונג, א נישט-גוטער מוהל), קען מען זאגן אז מיט א בעסערן מוהל וועט עס נישט פאסירן. אבער ווען דאס קינד איז געשטארבן פון „שכשלו כוחו" — דאס ווייזט אויף א פראבלעם מיטן קינד'ס נאטור/גוף, נישט מיטן פראצעדור.

2) צוויי מאל איז שוין א חזקה לענין פיקוח נפש: פארוואס ווארט מען נישט ביז דריי מאל (ווי א רעגולערע חזקה), נאר שוין נאך צוויי קינדער שטעלט מען אפ? **לענין פיקוח נפש איז צוויי שוין גענוג צו מאכן א ספק.** איין קינד קען מען נאך זאגן עס איז געווען א מקרה — די מאמע האט עפעס געגעסן, אדער אן אנדער צופעליקע סיבה וואס האט געמאכט דאס קינד שוואך. אבער ווען צוויי קינדער שטארבן, מאכט עס שוין א ספק אז עס איז א סיסטעמאטישע פראבלעם. און **ספק פיקוח נפש דוחה** — מען דארף נישט ווארטן אויף א פולע חזקה פון דריי, ווייל ביי פיקוח נפש גייט מען לקולא.

3) „בין מבעלה זה בין מבעל אחר": דער רמב"ם שטעלט קלאר אז עס מאכט נישט אויס צי ביידע קינדער זענען פונעם זעלבן טאטע אדער פון צוויי פארשידענע מענער — דאס ווייזט אז דער חשש איז אז עס קומט פון דער מאמע'ס צד (א ירושה'דיקע שוואכקייט), נישט פונעם טאטע'ס צד.

4) „עד שיגדל מעט ויתחזק כוחו": דער רמב"ם גיט נישט קיין ספעציפישע צייט ווען מען זאל מל זיין — ער זאגט בלויז „ביז ער וואקסט א ביסל און באקומט כח." עס בלייבט אן אפענע פראגע וואס די פראקטישע הגדרות זענען — ווען זעט מען אז ער איז שוין שטארק גענוג. דער רמב"ם לאזט עס אלס א כללי'דיקע הדרכה: אז מען זעט אז ער איז מיד/שוואך, דארף מען ווארטן.

סיום

עד כאן הלכות מילה פרק א' — דערמיט ווערט אפגעשלאסן דער ערשטער פרק פון הלכות מילה אינעם רמב"ם.

תמלול מלא

הלכות מילה – פרק א', הלכה א': מצות עשה שחייבים עליה כרת

הקדמה – קישור למצות מילה

Speaker 1:

א גוטן, מיר לערנען הלכות מילה, און דאס איז די לעצטע חלק פון ספר אהבה פון דער רמב"ם, מצוות מילה. זאגט דער רמב"ם, מצוות מילה איז גאנץ קורצע הלכות, דריי פרקים.

זאגט דער רמב"ם, מיר זאלן יעצט קאנעקטן די מילה מיט אונזער קאמפיין און אונזער איווענט. מיר האלטן יעצט די טעג אינמיטן שאפן געלט פאר אונזער בית המדרש, אז מיר זאלן קענען ווייטער ממשיך זיין צו להגדיל תורה ולהאדירה. און אונזער גרויסער ספאנסער, הרבני הנגיד ר' יואל ווערצבערגער, מעטשט אלע פאנדס וואס מענטשן צאלן. דאס הייסט אז די געלט וואס איר האט יעצט, איר געבט דארטן 360 דאלאר, קומט עס ארויף צו דארטן 700 עפעס. האבן מיר געוואלט די געלעגנהייט, מיר ווארטן אויף

ענקער שטיצע, און אויך צו פארשפרייטן אונזער שיעור און מזכה זיין נאך אידן.

שוין, וויאזוי מיר קענען עס ממשיך זיין צו הלכות מילה, און מיר לערנען און מיר וועלן זען אפשר סוף, סוף פון די רעקארדינג, וועלן מיר זען אז ס'שטימט מיט די פרק. אבער געלט קען אייביג שטימען, און "אם אין קמח אין תורה".

סיכום הקודם — דריי חיובים במילה

Speaker 1:

שוין, מיר זענען געווען ביים לערנען אז ס'איז דא צוויי חיובים בעצם פון מילה: ס'איז דא א חיוב על האב למול את הבן, ס'איז דא א חיוב על הבית דין למול בני ישראל, מיר האבן גערעדט וועגן דעם וויאזוי ס'ארבעט, און א דריטער חיוב, וויאזוי אויב איינער האט נישט גע'מל'עט געווארן, דארף ער זיך אליינס מל'ן.

סאו דאס איז זייער ענליך וואס ס'איז דא אין הלכות תלמוד תורה: ס'איז דא א חיוב פאר א מענטש צו אויסלערנען זיינע זון, ס'איז דא א חיוב, ס'איז דא ממש א חיוב בית דין צו לערנען מיט תלמידים, ס'איז דא א חיוב פאר די רבנים און חכמים צו לערנען מיט תלמידים, און מי שלא למדו אביו דארף זיך אליינס לערנען.

און אזוי ווי יעדער איינער פארשטייט ביי מילה, דער מנהג איז אז מ'צאלט געלט, מ'צאלט ממש, ס'איז דא א שאלה וועגן דעם, פאר די מוהל זאל צאלן. דאס איז אזוי ווי די מילה איז אזוי ווי די לימוד התורה בגוף, וואס מיר האבן געלערנט אין הלכות ברכת המזון, "ברית ותורה", ברית איז קודם צו תורה. סאו ברית איז דאס וואס מ'טוט מיט די גוף, מ'ברענגט געלט, דאס איז ברענגט ארויס אז מ'זאל קענען לערנען תורה.

דא ברענג איך אריין אן אנדערע פשט, איינער וואס "מי שמוצא לבו ערל", איינער וואס טרעפט אז זיין הארץ איז ערל, ער זאל צוהערן פון די שיעורי תורה, אין די שיעורים און די אנדערע שיעורים פון ר' יצחק, איז דא אין מלטה וואס אלעס איז א וואוילע זאך, אבער "ארפכין לא סגיא".

הלכה א׳ — מצות עשה שחייבים עליה כרת

Speaker 1:

זאגט דער רמב"ם, פרק א', הלכות מילה, **מצות עשה אחת, דאס איז די מצות עשה וואס דער רמב"ם גייט ברענגען די פסוק וואס שטייט אין די תורה אז מ'זאל זיך מל'ן, והיא למול את הזכרים ביום השמיני**, צו מל'ן די זכרים די אכטע טאג פון געבורט. און דאס איז א זאך דא, די גלחים קומען און זיי גייען מבטל זיין די מצוה.

זאגט דער רמב"ם אין די ערשטע פרק, זאגט דער רמב"ם, **מילה איז א מצות עשה שחייבים עליה כרת**, ס'איז א מצות עשה און מ'איז חייב אויף דעם כרת. געווענליך, כרת איז א הארבע זאך, ס'איז אויף א מצות עשה, נישט אלע מצות עשה האבן כרת, די קרבן פסח דאכצעך האט כרת און מילה, די פאר זאכן, אבער מילה איז אזא הארבע מצות עשה שחייבים עליה כרת, **שנאמר**, ברענגט ער די פסוק, **"וערל זכר אשר לא ימול את בשר ערלתו"**, זאגט די תורה, **"ונכרתה הנפש ההיא"**, ווער ס'גייט זיך נישט מל'ן, וועט אים די נפש דורכגיין כרת.

דיסקוסיע: פארוואס הייבט דער רמב"ם אן מיט כרת?

Speaker 2:

זייער גוט. סאו, מיר האבן געלערנט אז ספר אהבה איז עלף מצוות, אויב איך געדענק, אלע פון זיי זענען מצוות עשה, און די לעצטע איז די מצוה. געווענליך ביי די רמב"ם ביי א מצוות לא תעשה הייבט ער אן "אסור כך, ומי שעובר", און דא איז עס אביסל אינטערעסאנט, ווייל ס'שטייט "מצות עשה שחייבים עליה כרת", כביכול דו ווייסט שוין אז ס'איז דא מצוות. ס'איז זייער אינטערעסאנט, ס'איז נישט אזוי ווי דער רמב"ם געווענליך לייגט ער אראפ פאר איינער וואס ווייסט גארנישט. ניין, ער וויל אונז זאגן אז ס'איז הארבער לכאורה ווי אלע אנדערע וואס מיר האבן געלערנט אין די רמב"ם. ער וויל אויך זאגן די עונש כרת, וואס פארוואס זאל דער רמב"ם דאס דארפן זאגן? און כרת איז דא אויף מיינעך זעקס און דרייסיג זאכן. ער גייט שפעטער מער מאריך זיין וועלכע חיוב כרת. אבער חוץ צוויי מצוות עשה, פסח און מילה, זענען די איינציגסטע מצוות עשה וואס האבן כרת, אזויווי דו האסט געזאגט.

Speaker 1:

און לכאורה ס'מאכט סענס, ווייל דאס איז אזוי, מילה פארשטייט יעדער איינער, ס'איז יסוד פון אידישקייט, א איד דארף האבן א ברית, און די זעלבע זאך פסח, ס'זעט אויס אזויווי א בריאה חדשה, די יציאת מצרים, און ס'איז א וואונדער אויף דעם. אויך ביידע זענען אביסל פרי-דעיט די תורה, כביכול, אברהם אבינו האט שוין גע'מל'ט, דאס איז א הקדמה צו די תורה, און די אידן ברענגען א קרבן פסח אין פסח מצרים נאך פאר אלעס הייבט זיך אן, און דארט שטייט שוין די "ונכרתה" ביי ביידע פלעצער.

Speaker 2:

אמת. מ'קען זאגן אז ס'געט ארויס די בעיסיק אידישקייט, אין דעם איז עס זייער וויכטיג. פסח איז נישט קיין ברית, אבער יא, חתירה קודם. ס'שטייט יא, דם פסח ודם מילה.

Speaker 1:

אה, ס'איז געווען קאנעקטעד. אקעי, גוט.

הלכה א' (המשך) — אויף וועמען ליגט די מצוה

Speaker 1:

זאגט דער רמב"ם, אויף וועם ליגט די מצוה? ווער איז דער וואס טוט די מצוה? **מצוה על האב למול את בנו.** די מצוה איז אויף דער טאטע צו מל'ן זיין זון. **ועל הרב למול את כל עבדיו.** אונז האבן געלערנט אז אויך, דער רמב"ם גייט באלד זאגן, אז נישט נאר אויף די קינדער, אויך אויף די עבדים וואס ווערן געבוירן ביי א מענטש אין שטוב, אדער מיר וועלן זען פונקטליך שפעטער די דיטעילס ווען אן עבד דארף מען מל'ן, איז א חיוב על הרב, אויף דער אייגנטומער פון די עבדים, אויף דער האר. אזוי ווי ס'שטייט אין פסוק **"יליד בית ומקנת כסף"**. אדער אן עבד וואס איז געבוירן ביי דיר אין שטוב פון א שפחה, אדער מקנת כסף, אן עבד וואס מ'האט געקויפט, דארף דער בעל הבית מל'ן.

דיסקוסיע: פון וואנען קומט דער חיוב מילת עבדים?

Speaker 2:

אקעי, גוט. אבער, די סיבה איז דאך פשוט, ווייל אן עבד וואס קומט אריין צו אן אדון ווערט ער יעצט מחויב אין אלע מצוות. און ער ווערט מחויב אין אלע מצוות אזוי ווי א פרוי, און מצות מילה איז מחויב אויף יעדן איינעם, אויסער איינער וואס איז נישט שייך ביי אים, איינער וואס האט נישט קיין... ווען א פרוי וואלט ווען יא געווען שייך מצות מילה, וואלט זי אויך געווען חייב כרת, איך גלייב אז זי איז קיינמאל נישט חייב כרת. קרבן פסח איז טאקע אויך די מצוה וואס מ'דארף נישט מאכן. אבער על כל פנים, הגם אן עבד האט א דין ווי אן אשה, אבער ס'איז דאך שייך ביי אים מצות מילה.

Speaker 1:

רייט, באט איך ווייס נישט צו ס'איז וועגן דעם. דו קענסט זאגן אזוי, אז נישט, קודם כל, אן איש, למשל א כהן, ווען ער ווערט א גדול, ער איז אלט דרייצן, האט ער אליין א חיוב זיך צו מל'ן. איך ווייס נישט צו אן עבד האט אליין א חיוב זיך צו מל'ן. ס'איז דא א חיוב... ס'שטייט אזוי?

Speaker 2:

"חיוב על הרב".

Speaker 1:

יא, אזוי ווי א בנו.

Speaker 2:

איך קען דיר נישט זאגן. די חיוב אויף דער רב קומט מסתמא פון דעם וואס דער עבד איז מצווה.

Speaker 1:

ניין, ס'קען זיין פונקט פארקערט. אפילו ביי דער בן, די חיוב פון דער בן קומט פון דעם וואס דער טאטע איז מצווה.

Speaker 2:

ניין, מיר וועלן זען שפעטער אז נישט.

Speaker 1:

וועסטו זען?

Speaker 2:

מ'וועט זען. **עבר עליו אדוניו ולא מלו**... ס'מיינט נישט אז ס'איז דא א חיוב אויף אן עבד זיך צו מל'ן ווייל ער איז א איד. ס'איז פארט פון ווערן א איד. ס'איז אן אנדערע זאך. א מענטש איד וואס האט אן עבד דארף ער מל'ן זיין עבד, און ס'איז אזוי ווי שטייט מילת עבדיו מעכבתו מלאכול בפסח וכו'. ס'איז א חיוב אויף די אדון. ס'איז ענליך צו דעם וואס א טאטע האט א חיוב אויף זיינע קינדער. איך וויל נישט זאגן אז ס'איז א חיוב פון דער עבד ווייל ער איז מחויב במצוות וכו'. איך וויל זאגן אז ס'איז עפעס אן עקסטערע זאך. א איד האט אן עבד, דארף ער זיך מל'ן. איך האב נישט קיין ראיה, איך זאג נאר לפי עניות דעתי.

Speaker 1:

אקעי, לאמיר זען. מ'רעדט דאך אז מ'וועט זען אין פארשידענע הלכות וואו מ'קען זען אז ס'איז טאקע דא די שפאלט.

הלכה א' (המשך) – עבר האב ולא מל

Speaker 1:

"עבר האב או האדון ולא מל אותם" – דער טאטע אדער דער אדון האט נעגלעקטעד, ער האט עס נישט געטון, נישט געמל'ט. **האט ער מבטל געווען א מצוות עשה, "אבל אינו חייב כרת, שאין הכרת תלוי אלא בו לעצמו"**. דער "ונכרתה" שטייט אויף די "הנפש ההיא", אויף דער זכר וואס ווערט נישט געמל'ט. ס'איז נישטא קיין כרת אויף די... ס'איז אינטערעסאנט. דו האסט דא אזוי, דער מענטש ווערט אויף וועמען ס'איז חל די חיוב און די כרת, און נאכדעם האסטו ווער האט די חיוב צו טון די מעשה המצוה.

אצינד, וואלסטו געקענט טייטשן קלוג אז די פסוק זאגט פאר די טאטע, "טאמער דו וועסט נישט מל'ן דיין זון, וועט דיין זון נכרת ווערן". ס'שטייט נישט ממש אזוי, אבער אז ס'שטייט אזוי, קען עס זיין די טאטע'ס פאולט אפילו, אבער ער באקומט די כרת, אדער שפעטער מוז ער זען. ס'איז נישט ממש אזוי. מ'וועט נאך זען וועגן די כרת. איך זאג נאר וואס מ'וואלט געקענט טראכטן וויבאלד ס'שטייט אין פסוק.

אבער ביז דערוויל, די ערשטע הלכה, אזוי ווי אלעמאל די ערשטע הלכה, זאגט דער רמב"ם פשוט וואס איז די עיקר מצוה און וואס איז די עונשים, אזוי גייט עס געוועונליך אין אנהייב.

הלכה א' (המשך) – חיוב בית דין

Speaker 1:

"ובית דין מצווין למול את אותו הבן או העבד בזמנו". די בית דין איז מצווה, אויסער די טאטע און די אדון, איז די בית דין אויך מצווה צו מל'ן די בן אדער די עבד וואס די טאטע אדער די אדון האט נישט געטון די מצוה. אבער ס'שטייט "בזמנו". אויב ער איז געווען געבוירן, אבער יום השמיני האט נישט די טאטע געטון, זאלן זיי שוין קיינמאל נישט מעגן טון?

Speaker 2:

געלעגנהייט ווי לאנג ער וויל. אבער די עבדים ווייסן נישט ווען איז די חיוב. איך מיין אז זיי האבן נישט קיין שפעטער לערנען. אויב ער ווערט געבוירן איז אויך באדערט אדער נישט.

Speaker 1:

ולא יניחו ערל לא בישראל ולא בעבדיהם. די בית דין זאל נישט איבערלאזן... דא זעסטו אביסל אזוויוי דו האסט געזאגט. אזוויוי עבדי ישראל באלאנגט אויך צו האבן א מילה, נישט ווייל ער איז אליין א דין ישראל.

בית דין מצווה, אויסער די חיוב וואס איז דא אויף א מענטש אויף זיינע קינדער און אויף זיינע עבדים, איז דא א מצוה אויף די בית דין צו מאכן זיכער אז ביי אידן איז נישטא קיין ערלים.

דיסקוסיע: וויאזוי טוט עס די בית דין?

Speaker 2:

אקעי, וויאזוי טוט עס די בית דין? בית דין גייט און קען מל'ן אנשטאט אויב דער מענטש האט נישט אליין געמל'ט זיין קינד. אבער וויאזוי טוט מען עס? הייבט זיך אן א שאלה, מ'דארף צווינגען?

Speaker 1:

יא, בית דין... ווען איז עס די טאטע? איז עס אן ענין פון רצון? דער טאטע וויל, אבער אויב נישט, וואס איז די ענין?

הלכה ב' – אין מלין שלא מדעתו

Speaker 1:

גייט דא דער רמב"ם זאגן די הלכה: **אין מלין בנו של אדם שלא מדעתו.** מ'גייט נישט, ס'איז נישטא אזא זאך אז מ'זאל מל'ן א צווייטן מענטש'ס זון שלא מדעתו. **אלא אם כן עבר ונמנע למולו, נאר ער איז עובר געווען און ער האט זיך צוריקגעהאלטן און ער האט בכלל נישט געמל'ט, דעמאלטס בית דין מלין אותו בעל כרחו.**

וואס מיינט צו זאגן? ס'טייטש, ווי לאנג ס'איז נאך אין די אכט טעג? ביז ס'ווערט נאכט פון די אכטע טאג? אדער ווען די אכטע טאג איז שוין אדורך געגאנגען? דער רמב"ם מיינט צו זאגן, זאלסט נישט מיינען אז אויב ס'שטייט, פשוט טייטש, אויב ס'שטייט אז בית דין איז מחויב, אפשר שטייט אז בית דין גייט ארום אין די פלעצער וואו ס'איז דא קינדער פון אכט טעג און זיי גייען מל'ן יעדן איינעם. ניין, די עצם בעט מען די טאטע זאל מל'ן, אדער מ'ווארט אז ער זאל מל'ן, און נאכדעם די בית דין טוט עס, ווייל זיי האבן מהלכים, איך ווייס נישט. אבער די פוינט איז, טאמער א מענטש איז אן עובר, דעמאלטס די בית דין...

Speaker 2:

די בית דין איז נאר דא צו בידוע, אויב די טאטע האט עס נישט געטון. אבער מ'טוט עס נישט לכתחילה. ס'איז נישט אז ס'איז דא א... אז ווער ס'וויל קען, און די טאטע האט נאר פשוט א גרעסערע חיוב. קען מען טראכטן, ווער האט די חיוב צו מל'ן די קינד? אדער די טאטע אדער די בית דין? זאגט ער ניין, די טאטע האט די חיוב. אויב די טאטע האט נישט געטון זיין חיוב, דעמאלט הייבט זיך אן א זאך אויף די בית דין, אז די בית דין האט... ס'איז א עבירה.

הלכות מילה פרק א' — חיוב מילה: טאטע, בית דין, און דער מענטש אליין

הלכה ב' (המשך) — "בית דין מלין אותו בעל כרחו"

Speaker 1:

ניין, איך טראכט אז "בית דין מלין אותו בעל כרחו" זעט מיר אויס אז ס'מיינט נישט צו זאגן אז די בית דין גייט און נעמט ארויס די קינד און בית דין מל'עט. נאר "מלין אותו בעל כרחו" מיינט אז די בית דין לייגט פרעשור אויף די טאטע אז די טאטע זאל מל'ן. ווייל אזוי שטימט די נעקסטע. "נתעלם מבית דין" — די טאטע האט זיך נתעלם געווען פון בית דין, "ולא מלו אותו" — ער האט נישט געמל'ט די קינד. אז די בית דין האט נישט געמל'ט? אנדערע ווערטער, קודם... ניין, אדער "ולא מלו אותו" — די טאטע האט נישט געפאלגט. נישט קיין חילוק פונקטליך די סדר וויאזוי ס'איז. "שבית דין

מלין אותו בעל כרחו". "שבית דין מלין אותו בעל כרחו". איז דא דריי לעוועלס כאילו. קודם ווארט מען אויף די טאטע, טאמער די טאטע טוט עס נישט, כאפט אים די בית דין און מל'עט אים. "נתעלם מבית דין" מיינט צו זאגן אז ס'האט זיך באהאלטן די קינד, אדער די קינד האט זיך נישט געמ'מל'ט... רייט, ווייל ס'איז נישט פשט אז די בית דין מל'עט יעדער, זיי ערווארטן אז די טאטע זאל מל'ן, ס'מאכט סענס "נתעלם" זיין. יא, "ולא מלו אותו" — מ'האט אים נישט געמ'מל'ט.

איז ווייל די מענטש טראכטן, שוין, די טאטע האט עס נישט געטון, און אויך נישט די בית דין, אויף וועם איז יעצט די חיוב? יגדל, הוא חייב למול את עצמו, אדער גייט ארויף די חיוב אויף אים? זיי זענען מסביר, די תורה האט געזאגט א חיוב אז א מענטש דארף זיין געמ'מל'ט. דאס איז די עיקר חיוב. ווער טוט עס? סאו קודם דארף עס די טאטע טון, אויב נישט די טאטע, די בית דין. כולי, די חיוב גייט צוריק זיך פון whoever קען עס יעצט טון אין די moment. אז א מענטש איז שוין גרויס, האט ער א כח אויף זיך אליין צו קענען... די בית דין קען נעמען קעיר פון גרויסע מענטשן אויך, דאס איז נישט די פוינט. בית דין זעט אז דאס זאל נאר זיין ביי די... די בית דין, נאך דעם וואס די בית דין איז וויסן, בית דין גייט נישט ארום טשעקן. ווען א מענטש, ס'ווערט געבוירן א נייע קינד, קען די בית דין טשעקן צו מ'האט גענומען א מוהל. ס'איז נישט... מ'קען נישט זאגן אז בית דין איז נישט קיין חלק פון די ברית מילה. אבער איז דא וואס זאגן בית דין אריין אין די פיקטשער. אויב ס'איז נישט געלונגען, דאס וואס די קינד איז נישט געווען דארט, און איך ווייס נישט וואס אלע מניעות, גייט די חיוב ארויף אויף אים. סאו ס'איז דא א חיוב צו מל'ן אים.

דיסקוסיע: אויף וועם איז דער עיקר חיוב?

Speaker 2:

ניין, אויף וועם איז די חיוב?

Speaker 1:

וואס?

Speaker 2:

Where do you get this report from? וואס איז געשען? You're inventing a thing that doesn't say.

Speaker 1:

וואס?

Speaker 2:

ס'שטייט דא אז די טאטע דארף, אויב נישט די טאטע, די בית דין, אויב נישט די בית דין, ער אליינס. אבער ס'שטייט נישט אז דאס אלעס הייבט זיך אן ווייל ער דארף אליינס.

Speaker 1:

וואס הייסט? ס'איז זייער קלאר. ס'איז זייער שווער צו זאגן אז ס'הייבט זיך אן אז ער דארף אליינס, ווייל ער איז נאך א אכט טעג'יג קינד. ס'איז זייער גוט שייך. אבער ס'איז נישט נאר א זאך אז ווען א מענטש ווערט דרייצן קומט ארויף אויף אים א חיוב מילה. די חיוב מילה איז א חיוב וואס זיכט א host, זיכט א בעל הבית.

Speaker 2:

Where do you get this idea from?

Speaker 1:

דאס האב איך אזוי געלערנט. ס'איז א נייע זאך, יא, אבער ס'שטייט נישט דא. ס'איז נישט אזוי פשוט אויס. און ס'איז נישט נאר דעם, ס'איז זייער קלאר אין די... אקעי, לאמיר לערנען א ווארט.

ס'איז די מצוה צו מל'ן א צווייטן. איך מיין אויך, דו ווייסט, ס'שטייט בית דין, אזוווי דו האסט געזאגט, ס'מיינט נישט אז די בית דין שטייט מיט די פאליס און מאכט. די אידיע איז מער אז... ס'איז א חיוב אויף כלל ישראל אזוי. יא, אויב די טאטע איז פונקט נישטא, נעמט מען קעיר. ס'איז נישט פשט אז... יעדע זאך איז א חיוב אויף בית דין, אויף יעדע מצוה שבעולם די בית דין איז כופה. ניין, ניין, ניין, ניין, ניין.

Speaker 2:

ס'איז נישט קיין חידוש, פרעגסטו. זיין גרויסער, די בית דין צו פארסטן, אזוווי זיי פארסטן אויף אלע אנדערע מצוות.

Speaker 1:

דא איז עפעס א נייע זאך, ס'מיינט, זיי זאגן אז ס'איז נישט פשט אז יעדער טאטע האט עפעס איינציגסטע. דער טאטע האט די מצוה, אבער אויכעט... פליז, פליז. נא. אויכעט אלע אידן זענען פארט פון דעם זאך.

Speaker 2:

אקעי.

"וכל יום ויום שעובר עליו משגדל" — ביטול מצות עשה און כרת

Speaker 1:

איז דעמאלטס, **"וכל יום ויום שעובר עליו משגדל ולא ימול את עצמו, הרי מבטל מצות עשה"**. פון ווען ער ווערט גרויס און ער האט נאכנישט געפאלגט די מצוה אז ער דארף זיך אליין מל'ן, הרי מבטל מצות עשה, איז ער מבטל א מצות עשה. אונז האבן געשמועסט אז די מצות עשה האט כרת. און ווען ווערט ער א חיוב כרת? זאגט דער רמב"ם, **"אבל אינו חייב כרת עד שימות והוא ערל במזיד"**. כרת איז ער נאר דעמאלטס חייב ווען ער איז שוין דורכגעגאנגען זיין גאנצע לעבן און ער האט שוין נישט קיין טשענס נאכאמאל זיך צו מל'ן, ער איז געשטארבן ווייל ער איז א ערל במזיד.

ווייל די כרת, ווי לאנג א מענטש קען נאך מתקן זיין... איך מיין, ווי לאנג ער קען זיך נאך מתקן זיין, איז די פשט, כרת איז אויף דעם אז ער האט זיך נישט געמ'מל'ט ביז די ענד. דאס הייסט, כרת איז נישט אויף די ביטול מצות עשה, נאר אויף דעם אז דער מענטש לעבט זיין לעבן ווי א ערל. סאו אויב א מענטש וועט זיך מל'ן היינט אדער ווען ער איז פופצן, באקומט ער דאך נישט קיין כרת, ער גייט דאך קענען לעבן. סאו ווען ווייסט מען אז ער קען באקומען כרת? ווען די טאג ווען ער שטארבט. אבער אפילו די טאג ווען ער שטארבט, אויב מל'ט ער זיך נאך די לעצטע מינוט, איז ער נישט חייב כרת. נאר ווען ער שטארבט ווייל ער איז א ערל, דעמאלטס איז ער חייב כרת.

דער ראב"ד'ס השגה — כרת און התראה

גלייך אויפ'ן פלאץ דער ראב"ד, דער ראב"ד זאגט אז די ענין איז אז א כרת קען מען נאר טון ווען ס'איז דא א התראה. ניין, וועיט, לאמיר פארשטיין וואס דער רמב"ם האט געזאגט. דער רמב"ם זאגט א זייער א סימפל זאך. ס'איז דאך דא א מאדנע זאך וואס הייסט כרת על מצות עשה שאין קבוע לה זמן, שטימט? געווענליך כרת קענט מען אז דו האסט געגעסן חלב, ס'איז געענדיגט, ביסטו חייב כרת. אזוי, האסט געטון די זאך, ס'איז געענדיגט. אדער אפילו קרבן פסח, פשט איז געווען אין ירושלים, נישט געווען קיין רחוק וטמא וכדומה, אז ער קען מקיים זיין די קרבן פסח. האסט נישט געענדיגט יעדע עלעמענטן. אויב אזוי, האסטו מבטל געווען א מצוות עשה.

אבער ממילא, האט מען זיך יעצט געלערנט, ס'איז א מצוה א גאנץ לעבן. ס'איז א מצוה טאקע די אכט טעג, אבער... יא, שמירת שמונת ימים איז נאר אן עקסטערע מצוה, א הידור מצוה אזא, אבער די מצוה איז א גאנץ לעבן. און די חיוב איז אליינס. אבער אויב ער האט נאך נישט קיין קינד, דער טאטע איז נישט חייב קיין מילה. אכט טעג איז ער קיינמאל נישט, ער קען נישט אליינס טון. סאו, יעצט האט ער א חיוב זיך צו מל'ן ווען ער איז אן ערוואקסענער, ער דארף זיין א מהול'דיגער איד.

סאו, טראכט דער רמב"ם א פשוט'ע זאך. דאס הייסט, סאו ווען טו איך נישט א מצוות עשה? א מצוות עשה זאגסטו מיר דארף איך א גאנצע טאג טון. סאו טו עס, טו עס, יעדע מינוט שטייט אויף דיר "טו, טו, טו". אבער ווען האב איך נישט געטון? ס'מוז דאך זיין א גאנץ לעבן וואס איך האב נישט געטון, ווייל ס'איז א מצוות עשה, נישט קיין מצוות לא תעשה.

סאו, דער רמב"ם אין פירוש המשניות, ווי ער ברענגט דא, זאגט ער, ס'איז טאקע א חידוש, ער ווייסט נישט קיין אנדערע מצוה אין די גאנצע תורה וואס מ'האט א חיוב די עונש נאכדעם וואס מ'שטארבט. אבער ס'מאכט סענס ווייל דעם וואס ס'איז א מצוות עשה וואס מ'דארף טון.

דער רמב"ם'ס שיטה אין כרת — לויט הלכות תשובה

לויט'ן רמב"ם, וויאזוי דער רמב"ם לערנט וואס כרת טייטשט, לויט ווי מיר האבן געלערנט אין סוף הלכות תשובה, שטימט עס זייער גוט. ווייל דער רמב"ם האט געזאגט אז כרת מיינט אז זיין נשמה האט נישט קיין השארת הנפש. נאר די דעת לעבט, נאר די דעת וואס האט געטון תורה ומצוות. און דער מענטש וואס האט כרת באקומט נישט קיין השארת הנפש. וואס שטימט זייער גוט אז ער איז געשטארבן, און יעצט באקומט ער נישט קיין השארת הנפש.

אבער אויב כרת מיינט די עצם שטארבן, אז מ'זאל שטארבן אין א יונגערע עידזש, דעמאלטס ווערט עס זייער שווער. ס'איז טייטש, דער רמב"ם קען נאך אלץ זאגן אז איינער איז חייב כרת עד שימות, און ער וועט עס לאזן אזוי. אבער פאר די אנדערע איז עס זייער שווער. ס'איז טייטש, ער איז געשטארבן ביי די אכציג, און ער איז נישט געווען קיין כרת'דיגער? וואס?

Speaker 2:

דאס איז אפילו נישט דיין קשיא, דאס איז די ראב"ד'ס קשיא.

Speaker 1:

ניין, דאס איז נישט דיין קשיא, נישט די ראב"ד'ס קשיא. די ראב"ד'ס קשיא איז ווענן התראה. אבער סתם, די ראב"ד האט געהאלטן אז ס'מאכט נישט קיין סענס. קען זיין ער מיינט דאס אויך.

Speaker 2:

ניין, די ראב"ד האט געהאלטן אז כרת באקומט מען נאר ווען ס'איז דא התראה.

Speaker 1:

דאס איז די פקפוק. ער מיינט אז מ'קען נישט באקומען כרת אויף התראה, און די התראה איז א ספק, ווייל אפשר גרייט זיך מארגן דער מענטש. פארקערט, נאכאמאל, די ראב"ד זאגט אז ס'איז נישט ריכטיג. די ראב"ד האט געטראכט אז דער רמב"ם מיינט צו זאגן... וואס הייסט אז מ'קען אלעמאל זיך מל זיין? אז ס'איז כליא ספק, מ'קען אים נישט זאגן ווייל ער גייט אפשר. זאגט די ראב"ד, דאס מאכט נישט קיין סענס אויף כרת. כרת איז דער אייבערשטער, מן השמים האבן זיי נישט קיין ספיקות. זיי ווייסן נאך צו דו גייסט זיך מל זיין, צו דו האלטסט זיך ביים מל זיין. ממילא קען מען יא געבן די כרת. דאס איז וואס די ראב"ד זאגט, פארשטייסט? אז אן שמים איז נישט שייך צו זאגן אז ספק איז א פראבלעם, נאר בדיני אדם איז שייך צו זאגן אזא זאך.

Speaker 2:

יא, אבער נאך אלץ, דער פראבלעם איז, ווען א מענטש איז זיך מל ביי די פינף און דרייסיג, וואס איז געשען? ער האט געלעבט יעדן טאג בכרת?

Speaker 1:

די ראב"ד האלט אבער אז ס'איז גלייך מיט חיוב כרת.

Speaker 2:

אה, ס'איז א מחלוקת הרמב"ם מיט די ראב"ד.

מחלוקת רמב"ם און ראב"ד אין יסוד כרת

Speaker 1:

דאס איז די ווארט. די רמב"ם זאגט אז כרת מיינט נישט עונש מיתה בידי שמים. די ראב"ד זאגט אז ס'איז א חומר הדבר. דאס איז א מין עבירה וואס יש עליה כרת. ער זאגט נישט אז דו האסט כרת. ווייל ער איז דאך אויך מודה אז ווען א מענטש איז זיך מל דעמאלטס האט ער נישט כרת, יא? וואס איז געשען מיט די אלע כרת'ן די אלע יארן? דאס איז א פראבלעם פאר די שמים זאלן נעמען כרת.

איך זאג, דעמאלטס, ווילאנג ס'איז נישט געשען כרת, איז עס א מין קאטעגאריע פון א חיוב כרת, אבער ער האט נישט באקומען כרת. די עונש כרת באקומט ער ווען ער שטארבט.

Speaker 2:

אה, פשוט אזוי. דו ווייסט נישט וואס מיינט די עונש כרת?

Speaker 1:

די ראב"ד האט מיר נישט געזאגט דא וואס מיינט די עונש כרת. אבער ווען אונז רעדן אין הלכה חיוב כרת, דער פשט איז אז ער איז חייב כרת. אויף דעם זאגט ער, די עונש געשעט אז ער איז חייב סקילה, ער איז נאך נישט נסקל געווארן שוין, דאס איז אן אנדערע נושא וויאזוי ס'פירט זיך אויס פראקטיש.

Speaker 2:

אקעי.

Speaker 1:

יא.

הלכה ג' — מילת עבדים: יליד בית און מקנת כסף

Speaker 1:

הלכה ג'. הלכה ג' זאגט די רמב"ם, ווענן עבד. מיר האבן געלערנט אז די אדון האט די מצוה צו מל'ן זיין עבד. זאגט די רמב"ם, **"אחד עבד שנולד ברשות ישראל, ואחד עבד הנלקח מן הגוים"**. ס'איז נישט קיין חילוק, אזוי ווי די רמב"ם פירט אויס, **"יליד בית או מקנת כסף"**. יליד בית איז די עבד וואס איז געבוירן ברשות ישראל, און מקנת כסף איז אן עבד וואס מ'האט געקויפט. **"הכל חייב רבו למולן"**. די אדון איז חייב זיי צו מל'ן.

איז דא א חילוק, יליד הבית נימול לשמונה, די יליד הבית מל'ט מען לשמונה אזוי ווי א געווענליכע אידיש קינד, בן שמונת ימים ימול לכם כל זכר, ומקנת כסף נמול ביום שנלקח. ווען מ'קויפט א נייע עבד, דעמאלטס מ'האלט מען אים. אפילו נלקח ביום שנולד, אפילו אויב ער איז א פרישע קינד וואס איז פריש געבוירן,

הלכות מילה: מקנת כסף ויליד בית, ודין עבד שאינו רוצה למול

הלכה ג-ה: מקנת כסף שנימול לשמונה ויליד בית שנימול ביום שנולד

Speaker 1: סא וואס זאגסטו? אויב מ'נעמט אים ווען מ'קויפט אים צוואנציג, דארף מען אים מל'ן בו ביום, און אפילו מ'קויפט אים ווען ער איז איין טאג אלט, דארף מען אים מל'ן בו ביום. רייט?

Speaker 2: יא, ווייל דאס איז די פסוקים. אין די פסוק וואו ס'שטייט ווען מ'זאל מל'ן בשמונת ימים, שטייט יליד בית. ביי מקנת כסף שטייט נישט שמונת ימים.

Speaker 1: איך פארשטיי וואס דו זאגסט, אבער די חילוק לגבי דעם אנדערן איז נישט קלאר.

לאמיר גיין ווייטער. **"יש מקנת כסף שנימול לשמונה."** דער רמב"ם זאגט אז א מקנת כסף מל'ט מען די טאג וואס מ'קויפט אים, אבער ס'איז דא מצבים ווען אויך די מקנת כסף איז נימול לשמונה. און ס'איז אויך דא פארקערט, יליד בית שנימול ביום שיוולד. ס'איז אויך דא א מצב אז אן עבד וואס איז געבוירן געווארן ביי א מענטש אין שטוב זאל מען מל'ן די טאג וואס ער ווערט געבוירן.

"כיצד?" דאס איז דער רמב"ם מסביר. **"לקח שפחה ולקח עובריה עמה."** ער האט געקויפט א שפחה וואס איז מעוברת, און ער זאגט אז ער וויל האבן די עובר אויכעט. ולקח עובריה עמה, אויטאמאטיש מיינט דאס אז ער דארף צאלן פאר די עובר. אקעי, לאמיר זען. ער קויפט ביידע אויפאמאל.

"לקח שפחה מעוברת וילדה, הרי זה נימול לשמונה. מילתו לשמונת ימים. אפילו שלקח העובר בפני עצמו."

אה, ער האט געקויפט עקסטער. דאס הייסט, דער מענטש וואס פארקויפט די שפחה זאגט אזוי: איך טשארדזש דיר טויזנט דאלאר פאר די שפחה, און פינף הונדערט דאלאר פאר די עובר, וואטעווער ס'איז. ער האט דאך געקויפט די עובר. **"אפילו שלקח העובר בפני עצמו"**, ער האט געקויפט די עובר. איז דאך די עובר אזויווי א מקנת כסף וואס מ'קויפט. **"הרי העובר מקנת כסף הוא."** הייסט א מקנת כסף. **"אבער הואיל וקנה אמו קנה אותה"**, אבער למעשה האט ער געקויפט די מאמע אויכעט פאר זי האט געגעבן בירט צו די קינד, ער האט געוואלט פארשטיין אז די קינד איז יא געווען א יליד בית, ממילא נימול לשמונה ווערט ער גע'מל'ט אין שמונה, און אין אזא פאל גייט מען נישט נאך די מקנת כסף, נאר מ'גייט נאך די פאקט אז ס'איז א יליד בית.

דין יליד בית שנימול ביום שנולד

און ווען איז פארקערט, אז א יליד בית איז נימול ביום שיוולד? זאגט ער אזוי, **"לוקח שפחה לעיבורה"**, א מענטש האט געקויפט א שפחה ווייל ער וויל האבן די עיבורים, ער וויל נישט די שפחה, ער וויל אז די שפחה זאל נישט קומען בכלל אַרבעטן, אבער ער זעט זי גייט האבן א עיבור.

Speaker 2: **"או שלקח שפחה על מנת שלא להטבילה לשם עבדות"**, ער האט גענומען א שפחה... ניין, ס'קען זיין ער האט בכלל נישט געקויפט די שפחה, ער קויפט שפחה לעיבורה, וואס איז דא אפשר א פראבלעם פון דבר שלא בא לעולם, איך ווייס נישט. ער קויפט די זכות צו די עיבורי השפחה.

Speaker 1: אה, ער האט אפגעקויפט אירע עיבורים.

Speaker 2: אה, אזוי, יא, אזוי דארף מען פארשטיין, דאס טייטש אזוי ווי דקל לפירותיו, איך האב די רעכט פון די אלע עיבורים וואס גייט קומען, ס'איז שוין יא דא, ס'איז נישט נישט דא, ס'איז אפילו נישט תלוי, ס'איז שוין דא. פריער האבן מיר גערעדט אז ס'איז שוין דא א עיבור, רייט? קען זיין איך נעם א שפחה, און מיין זכות, ארבעט נישט צו ארבעטן פאר דיר, אדער וואטעווער זי טוט, אבער זיין זכות איז די עיבורי השפחה.

"או שלקח שפחה על מנת שלא להטבילה לשם עבדות", ער האט גענומען א שפחה מיט א תנאי אז זי זאל נישט באקומען דיני שפחה, אז זי זאל זיך דארפן טובל'ן. ס'איז דאך שוין, וואס איז איר קעטעגאריע? זי הייסט נישט א שפחה? זי איז נישט מחויב במצוות? זי איז נישט קיין עכטע שפחה.

"אף על פי שנולד ברשותו", אפילו די קינד איז געבוירן געווארן ברשותו, טעקניקלי, אז דו זעסט די שפחה לעיבורה, טייטש ער האט אהיימגעברענגט די שפחה זאל זיצן אין זיין הויז לעיבורה. **"אף על פי שנולד ברשותו"**, אבער דאס הייסט יא מקנת כסף, ווייל די עבד ווערט זיינס ווען ס'ווערט געבוירן, און ס'איז א קנין. די זעלבע זאך ביי די שפחה, ווייל זי האט נישט געהאט קיין דיני שפחה ווייל זי איז געווען על מנת, הייסט עס האט עס א דין ווי א מקנת כסף.

"וכיון שנולד זה, כולו מקנת כסף לבדו, וכולו יום קנינו." ס'הייסט אזוי ווערט ע�� א מקנת כסף, ווייל ער האט געקויפט די שפחה פאר דעם. זי איז אן אמת'ע בכלל שפחת ישראל כדי שיהא הבן יליד בית. יליד בית מיינט אייביג א קינד וואס איז געבוירן געווארן צו א שפחה ישראלית וואס איז ביי דיר אין דערהיים. אבער אין אזא פאל הייסט ער אז ער איז נישט געווארן קיין שפחה. דאס איז די פוינט.

ס'איז דא צוויי וועגן: אדער, טאמער די מאמע האט ער נישט געקויפט, ער האט נאר געקויפט די זכותא איבער אים. אדער, טאמער די מאמע האט ער געקויפט באופן וואס זי ווערט נישט קיין שפחה, איז זי נישט קיין... דער אינגל איז נישט געבוירן געווארן פון א אידישע שפחה. ממילא איז ער נישט קיין יליד בית, ממילא איז ער א מקנת כסף. ווען איז ער געווארן א מקנת כסף? צוויי חדשים צוריק. ס'איז נישט קיין חילוק. דאס אז ער איז שוין געבוירן מקנת כסף מאכט עס נישט אויס מקנת כסף. יליד בית מוז זיין אז ער איז געבוירן צו דיין שפחה. שטימט?

Speaker 1: יא, אבער **"ואם טבל לאמו אחר שנולד, הרי זה נימול לשמונה"**. וויאזוי ארבעט דאס? איז ער א פרייע?

Speaker 2: יא, ווייל יעצט איז ער געווארן א... געבוירן צו... פארוואס איז זי א שפחה ישראלית? שפחת ישראל, קען מען זאגן.

Speaker 1: אבער ער איז דאך שוין געבוירן, **"אחר שנולד"**.

Speaker 2: יא. טאקע פאני. איך ווייס נישט. ניין, איך זאג דיר פארוואס. ס'איז דא עפעס וואס מאכט נישט קיין סענס.

Speaker 1: קיינער ווייסט נישט, נאר איך ווייס נישט.

Speaker 2: אקעי. און ס'איז נוגע למעשה די שאלה, וועלן מיר קוקן אין די מפרשים. מיר דארפן זיך רוקן, ס'איז 1:14. מיר וועלן נישט אנקומען ערגעץ.

Speaker 1: אקעי.

הלכה ו: דין לוקח עבד גדול מן הגוים ולא רצה למול

Speaker 2: **"לוקח עבד גדול"**. לוקח עבד גדול מן הגוים. און וויאזוי ס'גייט בעצם די... אז מ'קויפט אן עבד, און ער ווערט נימול וכדומה.

Speaker 1: יא.

Speaker 2: יא, **"לוקח עבד גדול מן הגוים"** — א מענטש קויפט אן אדאלט עבד פון די גוים, **"ולא רצה עבד למול"** — דער עבד וויל נישט זיך מל'ן. איז, מ'טאר נישט האבן אן ערל זאל זיין אן עבד ביי א איד. וואס טוט מען? **"מגלגלין עמו כל שנים עשר חודש"**. מ'טרייט, מ'נעמט צייט וואס מ'גייט טרייען משפיע צו זיין אויף אים. מ'מיינט די לשון "מגלגלין עמו", ס'שטייט אסאך מאל אזוי ווי... האט נאך א לאנגע דין ודברים מיט א מענטש, איך דענק אין אבן העזר צווישן א מאן און א פרוי, מגלגלין עמו אזוי און אזוי לאנג. נישט ווי לאנג מ'וויל נאר דרייען, יא, ליטעראלי דרייען, נישט נאר לומדות'דיג, מגלגלין עמו י"ב חודש, מ'דרייט.

חידוש: מ'לאזט אים נישט בעל כרחו

סאו דא זעט מען קודם כל אז מ'לאזט אים נישט בעל כרחו, מ'זאגט נישט אז ס'איז נישטא קיין וועג. מ'וואלט געקענט טראכטן אזוי ווי אז א מענטש טאר נישט היימנעמען אן עבד ווילאנג ער ווייסט זיכער אז דער עבד גרייט זיך צו מל'ן. ס'זעט אויס אז ס'איז דא עפעס א היתר אז ער קען צוועלף חדשים טרייען, און אין די מינוט קען ער נוצן די עבד.

מ'האט אויך געקענט טראכטן פארקערט, אז מ'קען, ס'הייסט ער דארף האבן אן עבד, איך מל אים. זעסט אז דער עבד, א עבד איז דאך א סארט גר סך הכל, און מ'קען נישט ווערן א אידישע עבד אן רצון. סאו אזוי סאך איז דא, רייט? דו קענסט אבער נישט מאכן קיין קנין, פארוואס? ווייל דו קענסט אים נישט צווינגען, דו קענסט אים נישט... קודם כל, ס'וואלט געהייסן אזויווי מאכן א מום באחד מראשי איברים אויף וואס ער וויל ארויסגיין לחירות.

דיון: פארוואס קען מען נישט צווינגען מילה?

Speaker 1: איך ווייס נישט, אבער איך מיין אז וואס איז די ריזן? ווייל ס'איז אזא סארט גירות, כופין אותו עד שיאמר רוצה אני, דאס איז למשל אן עבד נאכדעם וואס ער איז שוין א איד. אבער דאס איז דאך א גוי, ער וויל נישט זיין א איד, אפילו ער וויל נישט זיין קיין עבד ישראל. דו קענסט נישט מאכן א מענטש דיין עבד? דו קענסט אים מאכן אן עבד, אבער נישט קיין אידישע עבד. פארשטייסט וואס איך מיין? ס'איז טעקניקלי... אבער וואס קען קען מאכן א מום אין אן אנדערע מענטש? איך ווייס נישט צו מ'קען. מ'האט דאך גאנצע איסורים פון מ'טאר נישט מסרס זיין אן עבד. וואט אר יו סעיאינג?

Speaker 2: אוקעי, וואס איז די יסוד? נישט די מילה, נישט די וואונד. די מילה איז דאך די מילה איז דאך די, די מילה איז די פשט אז ער ווערט אין דעם א איד, רייט? די וועג וויאזוי ער ווערט א איד איז מיט מילה. אבער

מ'קען נישט מאכן א מענטש פאר א איד, אליינס, אפילו אן עבד. ניין, מ'רעדט אפילו באופן ער איז מסכים אויף טבילה, ער איז מסכים אויף אנדערע זאכן, ער וויל נאר נישט זיך מל'ן זיין. ס'איז נאר די דין אין מילה. ווייל מילה מאכט אים מער. ס'איז נישט קיין... ס'איז נישט קיין... די וואונד. ס'איז ווייל מילה איז אן ענטערנס צו די גרעסערע פיקטשער. ס'איז דא א מצוות מילה, און אויב ער איז נישט מסכים, **יסר הכתוב**, זאגט די רמב"ם, **"אסור לקיימו כשהוא ערל, אלא חוזר ומוכרו לגוים."**

ער קען אים נישט האלטן מער ווי צוועלף חדשים אויב ער בלייבט טאקע ערל, נאר ער דארף אים ווייטער פארקויפן. במה נשתנה ערל מלכתחילה ומוכרו לגוים? ער קען נישט פארקויפן פאר א צווייטע איד. דו קענסט נישט מאכן אזא ארים אז יעצט זאל א צווייטע איד אים האלטן צוועלף חדשים. יעדער צוועלף חדשים קען מען אנהייבן דעם... ס'איז נישט קיין אנדערע זאך.

פארוואס מעג מען פארקויפן לגוים?

און מ'טאר נישט פארקויפן אן אייגענעם עבד לעולם הם בך תעבודו, **"והתנחלתם אותם לבניכם אחריכם"**, דאס איז די ווארט, אז מ'מעג אים פארקויפן לגוים, ווייל ער איז נאך נישט קיין עבד פון א איד. און אויב ער איז שוין א פולער עבד כנעני, מ'טאר נישט פארקויפן אן עבד, מ'טאר נישט משחרר זיין אן עבד, **"והתנחלתם"**, אויב ער איז דיינס טאר מען אים נישט משחרר זיין, און פארקויפן פאר א גוי. אבער דא איז די ענין פון נישט פארקויפן פאר א גוי. א אידישע עבד, אן עבד כנעני, טאר מען נישט פארקויפן פאר א גוי. אבער ער איז דאך א גוי, דער גאנצער פוינט איז אז ער וויל בלייבן א גוי.

דער רמב"ם לייגט דא א דגש אויף די ווארט "לגוים", איך טראכט איז איינע פון די צוויי סיבות, אדער מיינט ער צו זאגן אז ער וויל בלייבן א גוי, ער וויל נישט ווערן קיין איד, "לחזור ולהיות לגוים", זאגט ער פאר די סיבה, מ'קען נישט זאגן אז א צווייטע איד קען אים אויך האלטן צוועלף חדשים. אדער מיינט ער צו זאגן אז מ'מעג אים פארקויפן לגוים ווייל ער האט נאך נישט קיין דין פון אן עבד כנעני פון א איד.

דין התנה עמו שלא ימול

"וישנה הלכה מתחילה, אם התנה עמו רבו הגוי שלא ימול אותו", דאס הייסט ווען דער איד איז אים געגאנגען קויפן פון זיין גוי'ישע אדון, האט ער געמאכט א תנאי אז איך נעם דיך אבער בתנאי שלא ימול אותו, **"מותר לקיימו כשהוא ערל"**. יא, דאס איז קלאר. **"מותר לקיימו"**, אזוי ווי מיר האבן פריער גערעדט מיט די שפחה, אזוי ווי **"על מנת שלא להטביל לשם עבדות"**, דאס הייסט, ער מאכט מיט אים אפ א דיעל אז דו גייסט זיין מיין קלינינג לעדי אבער נישט מיין עבד, נישט דין עבדות, זאלן מיר האבן אן אנדערע מין דיעל. אזוי ווי ס'איז דא א דין עבד כנעני, עבד פון ישראל, אויב מ'וויל קען מען מאכן אזוי ווי נישט עבד.

ניין, א מענטש מעג ווייטער האבן, מאכן אנדערע מענטשן ארבעטן פאר אים. אריינצוקומען אין די קאטעגאריע פון עבד, דאס קען מען נישט. אויב ס'איז א נקודה אז מ'דארף מסכים זיין מיט די דינים פון די מקח, לכאורה איז סתם א תנאי.

קשיא: מיט וועם מאכט מען די תנאי?

מיט וועם מאכט מען די תנאי? מיט'ן אייבערשטן? דו פארשטייסט וואס איך פרעג? די מעשה איז א משכון שב"ד? מיט וועם מאכט מען די תנאי?

Speaker 1: ניין, ניין, די תנאי איז מיט די עבד, אז ער גייט נישט אריינקומען צווישן קהל עדתו, ער האט דאך נישט די בענעפיטס.

Speaker 2: סא פארוואס קען איך דאס נישט מאכן נאכדעם? פארוואס נאכדעם לא רצה קען איך נישט צוריקגיין צו די ערשטע?

Speaker 1: אה, יעצט איז רבי א גאון. די זאך איז ווען ער נאכאמאל...

הלכות מילה — דיני עבד כנעני וגר

הלכה ו: דין עבד כנעני שלא קיבל מצוות

קריאה והסבר בפשט הרמב"ם

Speaker 1:

די עבד, אמונה, אמונה, אמונה... אויב ס'איז א נקודה אז מ'דארף מאכן מיט תנאי'ן דעם מכח? ס'איז א תנאי... לכאורה, עס נעמען א תנאי... מיט וועם מאכט מען די תנאי? מיט דער אייבערשטער? שטייסט אז איך פרעג... עס מאכט א משהו כתבי תורה? מיט ווער מאכט מען די תנאי? איך האב נישט כולן לשם עובדות, נאר כולן לשם נישט עובדות. עובדות שלולמים. וואס עס נאך זיין? יא, שלולי לשם עובדות. דארפן זיי האבן א דיעל צווישן זיך. וויפיל ער צאלט אים א חילוק? עס איז געקלייב אז עס האט האבן זייער סאך חלקה'דיגע חילוקים. ניין, ער גייט זיין אן עובד. נאר אן מילה. ער גייט זיין א גוי. א גוי'שע עובד זער באלאנגען פאר א איד, נישט אן עבד כנעני, נישט אן עבד. ווייט? וואס מיינע איך? וואס איך דארפט איך זאג? אקעי.

עס זעט מיר אויס אז עפעס זעט מיר מיר ציילן פון די הלכה. מ'דארף מאכן אזא סארט קניון. איך גיי צום מארק, צום אדין, און מ'רעווען פארקויפט. איך קען אים קויפן. דער מעל דעפאלט איז אז ער ווערט אן עבד כנעני של ישראל, אן עדינער ישראל. אבער אויב איך וויל, מאך אן אנדערע סארט קניון. ווייל דאס הייסט נישט נישט, נישט פארטער אז איך קען סתם טוישן די סענטעס צו מיר. ניין. אבער ער זאגט דער רמב"ם דא א תנאיה, דא תנאיה דא ווייל דא נישט.

אן עבד, עס איז דא א קאטעגאריע פון אן עבד, וואס איז מחייב במצוות אזוי ווי א ישראל, ער באלאנגט צו די אידן, האט א הלכות מיוחדות, אבער ער באלאנגט פאר אידן. און האבן דא א גר תושב, וואס איז נאר מחייב מיט די שבעה מצוות בני נוח. אזוי, מ'רעכט צו וואוינען אין ארץ ישראל, און מ'דארף גיין נישט ארויסטרייבן פון ארץ ישראל.

דארטש אזוי, א איד, טייטשלעכי תחילה, ווען א מענטש קויפט א גוי זאל ווערן זיין עבד, דארף דער עבד ווערן א איד לכל דבר, וואס דאס טייטשט די דיני עבד. אויב ער איז נישט מסכים, דארף ער לכל הפחות ווערן א בעל עבירה מיט שבע מצוות בני נח. אבער אויב ער איז נישט מקבל די שבע מצוות, טאר מען אים נישט אריינברענגען קיין ארץ ישראל, נאר פארקערט, יהרג מיד, מען דארף אים הרג'ענען אויב איז יד ישראל תקיפה.

דיסקוסיע: וואס מיינט "יהרג מיד"?

Speaker 2:

יהרג מיד מיינט נישט אונז זוכן צו הרג'ענען, איך מיין צו זאגן, אונז לאזן דעם אנטלויפן, רייט? ס'פאלט דיר איין? אונז זוכן צו הרג'ענען גוים? אונז זוכן נישט צו הרג'ענען גוים.

Speaker 1:

דער רמב"ם זאגט אין הלכות מלכים אז די חיוב פון אידן איז, משה רבינו איז מצווה געווען אז מ'זאל פארסן אלע גוים צו היטן שבע מצוות בני נח, און אויב נישט זיי צו הרג'ענען. אזוי שטייט דארט אין הלכות. דער ראב"ד טענה'ט זיך טאקע. אלע גוים מיינסטו וואס וואוינען אין ארץ ישראל? ניין, אלע גוים אין די גאנצע וועלט. קוק אין הלכות מלכים, אזוי ווי איך געדענק שטייט. אקעי, מ'גייט לערנען הלכות מלכים וועט מען זיך מוטשענען מיט אים.

אבער דער רמב"ם האט געהאלטן אז מ'איז מחויב צו אויסלערנען פאר אלע גוים צו טון די מצוות, און אויב נישט זענען זיי חייב מיתה. מ'קען מאכן א מלחמה, וואטעווער. ס'איז פראקטיש זייער שווער צו הרג'ענען סתם יעדער איינער, אבער אזוי איז דאס.

מחלוקת רמב"ם וראב"ד

Speaker 1:

דער ראב"ד איז מחולק. דער ראב"ד זאגט דא, ימכר מיד, ואינו רשאי להרגו. ס'איז מסתבר אז דער ראב"ד איז מודה אז דער דין וואס דער רמב"ם זאגט איז ריכטיג, ס'איז נאר א דין לכתחילה, אבער ווען ס'קען נישט, סאו

דארף מען אים, וויאזוי הייסט עס, פארקויפן פאר א גוי. דו זאגסט דא, פארשיקן? יא.

אבער על כל פנים, דער רמב"ם, אבער דו זאגסט דער רמב"ם, קוק וואס דער רמב"ם זאגט אליינס, **"ואין מקבלין גר תושב אלא בזמן שהיובל נוהג"**. ער מיינט צו זאגן לכאורה אויף די גאנצע הלכה, אז מ'קען עניוועי נישט ווערן קיין גר תושב אלא בזמן שהיובל נוהג, איז אוודאי נישט נוגע די יהרג מיד אויך נישט. ס'איז אויך נישט נוגע, ווייל ס'איז נישט קיין עונשים אויף נישט בזמן שהיובל נוהג. סתם, נישט נאר יובל, באופן כללי. קען זיין דאס איז דער רמב"ם'ס וועג פון מסביר זיין אז ס'איז נישט אלעמאל.

פשט הרמב"ם: ווען נוהג יובל

Speaker 1:

אבער ס'איז פשוט פשט פון רמב"ם איז, אז ווען היובל נוהג איז דא אזא אפציע צו מאכן א גר תושב, און דאס גייט באמת סיי אויף דער עבד שלא קיבל עליו אפילו די צוועלף חדשים דארף ער שוין מקבל זיין זיין מצוות בן נח, ער האט נישט קיין רעכט קיינמאל צו זיין אפילו אן זיין מצוות בן נח. נאר אויף מילה האט ער רעכט. אבער אויב ער וויל נישט גלייך מקבל זיין זיין מצוות בן נח, הרג'עט מען אים גלייך די ערשטע מינוט. אדער טאמער מאכט א תנאי, אדער מ'פארקויפט אים פאר א גוי, מ'זאל זיך האלטן זיינע מצוות בן נח. און די אלע אפשענס זאגט דער רמב"ם איז נישט נוגע בזמן הזה.

אבער זמן הזה קען מען נאר האבן א עבד וואס איז מסכים צו מל'ן זיך גלייך, און טאמער נישט דארף מען אים הרג'ענען, אזוי זאגט דער רמב"ם.

דיסקוסיע: הרג'ענען בזמן הזה

Speaker 2:

ניין, דער רמב"ם זאגט דאך זיכער נישט אז מ'הרג'עט בזמן הזה. בזמן הזה הרג'עט מען נישט ווייל אנדערע סיבות. ניין, ווייל הרג'ענען דארף מען דאך האבן א בית דין, ס'זאל דן זיין דיני נפשות.

Speaker 1:

א גוי, אויף זיינע מצוות? גוים טארן נישט הרג'ענען, א איד מעג הרג'ענען וויפיל ער וויל?

Speaker 2:

ניין, ניין. גוים טארן נישט הרג'ענען, קיינער טאר נישט הרג'ענען. ס'איז דא אן עונש, אבער א איד האט אויך א חיוב בשבע מצוות בני נח, אז דו קענסט נישט אריינגיין מיט א מעסער און הרג'ענען א מענטש. ס'דארף זיין עפעס א due process, מ'דארף רעדן מיט די גוים, מ'דארף זען, מ'דארף זען ווער ס'האט די רעכט צו הרג'ענען, ס'איז נישט א wild west.

Speaker 1:

דער רמב"ם זאגט, **"אלא בזמן שיהיו להם כח ביד ישראל"**. וואס איך וויל נישט זאגן בכלל איז אז דו ביסט א גר תושב. מ'הרג'עט נישט, מ'טוט נישט, מ'דארף זען וואס מ'טוט יא. ס'איז נישטא קיין דיני עבד בכלל נישט, אויך נישט, ס'איז שוין אין די זמנים פון רמב"ם אויך נישט געווען, ס'איז נישט נוגע.

הלכה ז: גר שנתגייר — הטפת דם ברית

קריאה בפשט הרמב"ם

Speaker 1:

"גר שנתגייר לקהל ישראל", א גר וואס דער רמב"ם זאגט נישט די ווארט "מגוירין געווען", איך מיין די ווארט "גר" אליין שטייט די ווארט "מגוירין געווען". א גר וואס איז געווארן א חלק פון קהל ישראל, ער האט זיך מגייר געווען, געווארן א איד, **חייב מילה תחילה**, פאר ער ווערט א איד דארף מען אים מל'ן. **"ומל כשהיה גוי"**, ער האט זיך שוין גע'מל'ט ווען ער איז געווען א גוי, **"צריך להטיף ממנו דם ברית כשנתגייר"**, דארף מען נאכאמאל מאכן א קליינע מכה אז ס'זאל ארויסקומען עפעס בלוט כשנתגייר. וואס איז די ענין פון דם ברית?

דיסקוסיע: הלכות מלכים — חיוב לכפות שבע מצוות

Speaker 2:

איך וויל דיר גראדע אנקוקן. ס'שטייט אין הלכות מלכים אז משה רבינו האט געהייסן **לכפות כל באי עולם לקבל כל מצוות שנצטוו בני נח, וכל מי שלא יקבל יהרג**. אזוי שטייט דא. ס'שטייט נישט אז מ'דארף א בית דין פאר דעם. דאס דארף מען וויסן פראקטיש?

Speaker 1:

פראקטיש, דאס דארף מען וויסן פראקטיש, אוודאי.

חזרה צו הלכה ו: פירוש הבית יוסף

Speaker 1:

אקעי, צוריק צו מיר. אקעי, געב מיר א מינוט. די ענין פון **"אם לא קיבל עליו שבע מצוות, יהרג מיד"**. א עבד כנעני וואס האט נישט מקבל געווען, נישט גע'מל'ט און נישט מקבל געווען שבע מצוות, **"יהרג מיד"**. און אויף דעם קריגט זיך גלייך דער ראב"ד און זאגט אז היינט קען מען אונז נישט הרג'ענען, **"אין לנו להרוג"**.

זע איך אז דער הייליגער בית יוסף, דער מרא דאתרא דישראל, דער מרא דארעא דישראל, זאגט, ער פרעגט אויף דער ראב"ד, וואס ווילסטו? דו מיינסט אז דער רמב"ם האט עפעס זיך ארומגעדרייט מיט א שווערד און געהארגעט מענטשן? אוודאי הרג'עט מען נישט בזמן הזה. נאר ער לערנט אנדערש פשט.

ער זאגט אז לויט'ן רמב"ם איז אויך בזמן הזה דא די הלכה פון **"מגלגלין עמו כל שנים עשר חודש"**. ווייל דער רמב"ם טיילט אפ אז די דין פון "מגלגלין עמו כל שנים עשר חודש" האט נישט צו טון מיט די דין פון אז נאכדעם גייט מען אים הרג'ענען. נאר מ'גלגלט מיט אים שנים עשר חודש, און מ'טרייט אים צו משכנע זיין, און נישט דארף מען אים פארשיקן.

דער ראב"ד זאגט אבער אז היות היינט איז נישטא די אפציע פון "יהרג מיד", וואס האסטו ווען דו גלגלסט מיט אים שנים עשר חודש? ער גייט... ווען דו האסט ביים סוף א סטראשונעק פון הרג'ענען, אוודאי גייסטו עפעס אויפטון פוןווארטן מיט אים צוועלף חדשים, און אין די מינוט גייט ער מסכים זיין. אבער אויב האסטו נישט מיט וואס אים צו סטראשענען, האסט נישט קיין די אפציע פון "יהרג מיד" ביים ענד, דארפסטו אים גלייך יא מוכר זיין מיד. דא קריגט זיך דער ראב"ד. דער ראב"ד זאגט אז מ'טאר בכלל נישט נעמען א עבד וואס וויל נישט קבל זיין שבע מצוות בני נח, ווייל ס'איז נישטא קיין "יהרג מיד", און ס'איז אויך נישטא קיין "מגלגלין עמו שנים עשר חודש". אזוי לערנט דער בית יוסף איין פשט.

הלכה למעשה: דיני עבדות בזמן הזה

Speaker 1:

מ'דארף וויסן הלכה למעשה, איך קען נישט קיין איין איד וואס האט א עבד בזמן הזה. איך ווייס אז די פוסקים איז יא געווען אמאל א מדובר. ס'איז נישט אזוי סימפל. ביי אונז איז נישטא קיין עבדות בכלל. דאס וואלט שוין מבטל געווען דער וואס דו האסט דערמאנט, אברהם לינקאלן.

Speaker 2:

ניין, וואס אונז האבן היינט איז אזא מין עבדות מיט די היסנע עמו, וואס טייטש? ווען איינער נעמט א ביליגע ארבעטער, איז אזא מין תנאי אז איך האב נישט אלע רעכטן וואס א ליגאל ארבעטער וואס ארבעט מיט די יוניאן האט, אבער איך האב מיט דיר א תנאי, דו קענסט מיר נישט געוויסע תנאים. א זאך איז סארט, און געוויסע רעכטן וואס ער בלייבט. דער "היסנה עמו" איז פשט אז ער האט נישט קיין עכטע דין עבד. ביי דעפינישן, איינער וואס קען מיט דיר ניגאשיעיטן איז נישט קיין עבד. היסנה עמו.

Speaker 1:

אקעי, איך זע דא אין די זייט, זיי האבן גערעדט וועגן דעם, ס'איז נישט קלאר.

חידוש: דער מהות פון עבדות אין תורה

Speaker 1:

דער רמב"ם זעט דא זייער קלאר אז, איך מיין אז אונז האבן די ראנג בליק אויף עבדות. אונז קוקן עס אן אלעמאל אזויווי א פשוט'ע רשע, אזויווי די אמעריקן סאוטה וואס האט געהאט גדר גרועים אויף מענטשן. אונז זעען מיר דא אין הלכות מילה, אונז זעען דאך הלכות מילה, נישט הלכות עבדות, און דאס איז אונזער עכטע.

מען זעט אבער דא אז אן עבד איז געווען א פארט פון די פעמילי. ס'איז דא צוויי וועגן צו זיין א פארט פון די פעמילי: ס'איז דא א בן, און ס'איז דא אן עבד. אבער אן עבד איז סך הכל פארט פון די פעמילי.

איך וואלט עס אביסל אויסגעברייטערט. ס'איז דא אפאר וועגן פון זיין א פארט פון די פאלק. זיין א פארט פון די פאלק איז דא א איד, און א סוב-קאטעגאריע פון א איד איז אן עבד. ס'איז טאקע נישט אזויווי זיין זון, אבער ס'איז אן עבד. און נאכדעם איז דא די קאטעגאריע פון גר תושב. וואס באלאנגט ער דא? ער איז א מינאריטעט וואס האט רעכטן און אזוי ווייטער. און נאכדעם איז דא א שומר שבע מצוות בני נח. ער איז אפילו נישט קיין גר תושב... ניין, שומר שבע מצוות בני נח איז א גר תושב. און די אנדערע איז דא וואס ער מוז גיין פון דא, די רמב"ם האלט נישט, מען דארף אים פארטרייבן. די אנדערע דארף מען פארטרייבן, ס'איז נישטא די אפציע.

די גר תושב איז די איינציגסטע אפציע פון אזא מינאריטעט, נאר ווי דו רופסט עס, ס'איז דא חינוך מקשר אז ס'איז עצמאי. ווען איינער זאגט אז ס'איז אן עבד, איך פארשטיי אז ס'איז אין די סיסטעם. גר תושב איז אין די סיסטעם, אבער נישט אלס חלק פון די אידן.

חידוש: גירות בעל כרחו — נאר ביי קטן

Speaker 1:

ניין, וועגן דעם, איך בין מסביר וועגן דעם, ער ברענגט דא אז א גר, לויט די רמב"ם, מוז ער דאך מסכים זיין צו זיינע מצוות, ווייל ס'איז בעיסד אויף די גירות. די איינציגסטע מאל וואס ס'איז דא גירות כביכול בעל כרחו איז א קטן. א עבד קטן איז מען מטביל על דעת בית דין, ווייל מיר זאגן אז ס'איז זכות. אזויווי ס'איז א זכות פאר א קטן צו זיין א איד, איז אויך א זכות צו זיין א אידישער עבד. סך הכל צו זיין א עבד איז נישט אזוי שרעקליך צו זיין א עבד. א עבד קומט דיך פלבי למלך, יא. און ס'איז דא עבד עברי אפשר, אבער א עבד כנעני זאגט דער רמב"ם און ער איז אן עובד, מען דארף זיך פירן מיט אים מענטשליך.

עניוועיס, שוין, צוריק צו דער גוי, דער גר. אה, מיט אנדערע ווערטער, איך טראכט אזוי, ס'איז דא א ליסט פון מענטשן וואס דארפן א ברית מילה: א טאטע, א יונגל, אן עבד, און יעצט איז דא נאך א זאך, א גר. גר שנתגייר ונכנס לכלל ישראל.

מילת גרים, קטן שנולד מהול, אנדרוגינוס, יוצא דופן, וזמן המילה

עבדות איז נישט אזוי שרעקליך

סך הכל צו זיין אן עבד איז נישט אזוי שרעקליך צו זיין אן עבד. אן עבד קומט דיך כבוד אב ואם. יא, ס'איז ביי עבד עברי אפשר, ביי עבד כנעני זאגט דער רמב"ם "העיר אליו", מ'דארף זיך פירן מיט אים מענטשליך, אויב דו געדענקסט האבן מיר גערעדט וועגן דעם.

הלכה ז: גר שנכנס לקהל ישראל

שוין, צוריק צו די גוי, א גר. אה, ניין, ס'איז אנדערע ווערטער. איך טראכט אזוי, ס'איז דא א ליסט פון מענטשן וואס דארפן א ברית מילה: א טאטע, א יונגל, אן עבד, און יעצט איז דא נאך א זאך, א גר.

גר שנכנס לקהל ישראל חייב מילה תחילה. די חיוב איז אויף די בית דין, אויף די וואס איז ממונה, אויף מלכות ישראל, וואס איז. תחילה, פאר'ן אריינגיין, אבער נישט ווען ער איז א גוי. בשעת דעמאלטס ווערט ער א שטיקל גר, מילא איז דא א חיוב.

דער לשון "קהל ישראל"

דער לשון "קהל ישראל" איז זייער אינטערעסאנט, ווייל "קהל ישראל" אסאך מאל מיינט חתונה האבן, מ'קען זיך משדך זיין מיט אים. אזוי ווי "לא יבא ממזר בקהל ה'". סאו ווען ער נכנס לקהל ישראל קענסטו אנקוקן אז ער וויל חתונה האבן מיט א איד. אבער איך מיין אז ס'זעט דא אויס ווי ער מיינט צו זאגן גר שרוצה להתגייר, אזוי ווי רוצה לחסות תחת כנפי השכינה, איז די ערשטע זאך דארף זיין מילה. ער קען נישט זאגן אז ער גייט זיך מל'ן עווענטועל. ס'ווערט א מעכב פאר די גירות.

ואם מל כשהוא גוי — צריך להטיף ממנו דם ברית

ואם מל כשהוא גוי, צריך להטיף ממנו דם ברית כשנתגייר. אויב האט ער זיך גע'מל'ט ווען ער איז געווען א גוי, יענע מילה איז נישט געווען לשם מצות מילה. מצות מילה האט אין זיך א דעקלערעישאן, עפעס א... ווערן א חלק פון די אידן, ס'איז א ברית. ס'איז א דעקלערעישאן, ס'איז א זאך וואס מ'טוט, א גרויסע רושם, און מ'ווערט א חלק פון די אידן. דער גוי האט זיך טאקע גע'מל'ט, אבער ס'איז בכלל נישט געווען אויף צו ווערן א חלק פון די אידן. דארף ער יעצט מאכן א ברית, און די אופן וויאזוי מ'מאכט א ברית איז מיט דם ברית.

קטן שנולד כשהוא מהול

כהן, נאך א פאל, **קטן שנולד כשהוא מהול**, אויב א קטן ווערט געבוירן און ער איז שוין מהול, ער האט נישט די ערלה וואס מ'קען נאך אראפשניידן, איז ער נישט שייך אין אים צו מאכן א ברית. אבער ער דארף זיך אבער יא אריינקומען אין כלל ישראל דורך די מעמד הברית. אפילו אויב ס'איז נישטא קיין ערלה אראפצושניידן, **איז צריך לטף דם ברית ביום השמיני**, דארף מען אראפשניידן דם ברית, און דאס טוט מען אויך ביום השמיני. סא דאס וועט זיין זיין ימול אזוי ווי. ס'איז אינטערעסאנט.

די ברית איז דאס אז מ'ווערט א חלק פון אידן

סא וואס איך קוק יעצט אן לויט די רמב"ם איז אז די ברית, די ברית איז דאס אז מ'ווערט א חלק פון אידן. די אופן עשיית הברית איז באופן כללי אראפנעמען די ערלה, אבער ווען ס'איז נישטא קיין ערלה דארף מען עס טון, די ימול וועט ווערן די הטפת דם ברית. ס'איז דא אויך פון די גאון, יא. הטפת דם ברית וועט זיין סארט ברית מילה.

חקירה: ספק ערלה כבושה אדער ענין פון ברית?

ס'איז דא א חקירה וועגן דעם. מ'קען טראכטן אז דא א... די כסף משנה זאגט ער זאגט אז הטפת דם ברית איז וועגן א ספק, אפשר האט ער עפעס אן ערלה כבושה. איך ווייס נישט וואס דאס מיינט טעכניש, מ'דארף פרעגן א מוהל זאל קענען מסביר זיין. יעדע הלכה דארף מען ברענגען די מומחה אויף יענע הלכה, יא? יעצט דארף מען ברענגען די מוהל מיט מאכן דיאגראמס אדער וויאזוי לערנט מען די מהלכים.

איך ווייס נישט. ס'זעט מער אויס ווי ס'איז די ענין פון ברית. ס'איז די זעלבע זאך, קטן שנולד כשהוא מהול. סא דעמאלטס קען מען זאגן אזוי ווי, כולי, נארמאלערהייט מאכט א ברית, שניידט מען אפ, קומט שוין אליין ספליט. יעצט, על כל פנים דארף מען מאכן די פארט און די בלוט אן... אריין.

דם ברית איז נישט קיין סייד עפעקט

געוועגליך איז די בלוט א סייד עפעקט. וואס הייסט דו מיינסט אין עקט אז אפשר א... ניין, אפשר איז נישט קיין סייד עפעקט, ס'איז א ברית, אונז האבן א ברית. וואס? ס'איז דא דם ברית. בדמיך חיי. ס'זעט אויס אז ס'איז געווען אזוי היינט צו טאג. אבער דא מיינט ער, ס'איז דא עפעס די כריתת ברית איז אויף די דם.

אבער ס'איז זיכער אז דו קענסט זאגן כולי אז די תורה וויל צוויי זאכן: די תורה וויל אז מ'זאל מל'ן די ערלה, און די תורה וויל אז מ'זאל אריינקומען בבריית ישראל דורך עפעס א געוויסע מעמד וואס איז דא אין דעם דם, און מ'האט זיי צוזאמגעשטעלט.

ס'איז אינטערעסאנט אז ס'איז ביום השמיני

אבער אויב וואלט מען געזאגט אזוי, דאס וואס מ'דארף עס טון ביום השמיני זעט אויס ווי דאס איז די ימול. ס'איז אן אינטערעסאנטע זאך. סא לויט די חשבון אז ס'איז דא אפשר א ערלה כבושה, ממילא איז פשט אז ס'איז ממש א ברית מילה. אבער אן דעם, אז ס'איז נאר הטפת דם ברית, איז עס זייער זייער אינטערעסאנט אז ס'איז ביום השמיני. ווייל דאס איז זיין יום הולדת, זיין ברית מילה איז דאס, איז די בלוט. ער דארף בעצם נישט קיין מילה.

אנדרוגינוס

אקעי. **אנדרוגינוס, מי שנולד שיש לו זכרות כזכר ונקבות כנקבה**, איינער וואס האט א דיאמפער, ער האטביידע, **איז אויך אין צריך למולו ביום השמיני**, ווייל ער האט למעשה א זכרות.

דיסקוסיע: פארוואס איז א פרוי פטור?

Speaker 1: וכן יוצא דופן. א מינוט, איך וויל זיך נאר אפשטעלן. אנדרוגינוס איז אינטערעסאנט. די פשט איז אז די סיבה פארוואס א פרוי איז פטור איז ווייל זי האט נישט קיין זכרות, נישט ווייל ס'איז א מצוה נאר אויף א איש. ווייל ער זאגט, אויב אן אנדרוגינוס האט אזוי ווי א איש, אבער ס'העפנט צו זיין אז ער האט א... אז ס'איז דא א זכרות... יא, אקעי, מ'דארף טראכטן.

Speaker 2: ער זאגט, די לשון רש"י איז א ספק, אבער דו ביסט גערעכט, פארוואס דארף מען זאגן ספק? ער האט דאך זיכער א זכרות, דארף מען זיכער מל'ן. אויב א פרוי... לאמיר זאגן, א פרוי האט א זכרות, דאס מיינט דאך אנדרוגינוס בעיסיקלי. איך ווייס נישט, ס'שטייט דא אז ס'איז נישט אזא... ר' נחום האט ער עס עקספלעינט? ס'שטייט דאך אזוי. יא. אקעי.

יוצא דופן

וכן יוצא דופן. א יוצא דופן וואס... ס'איז דא אנדערע הלכות לגבי יוצא דופן ביי ברית, יא, מיר וועלן זען שפעטער לגבי מילה בשבת. אבער וואס איז דער ענין דא? וואס וויל ער ארויסברענגען? אז ער איז נימול לשמיני? ווייל מ'קען זען אז ס'איז א ספק. דער רמב"ם זאגט אז מ'איז נישט מל בשמיני בשבת, וואס דו ווילסט זאגן אז ער איז נימול בשמיני. איין אם בת מלידה, ס'איז נישט דא קיין לידה דא.

דיסקוסיע: ס'איז נישט קיין ספק

Speaker 1: אה, דער "וכן יוצא דופן" גייט ארויף אויף די "צריך למולו ביום השמיני". אויך א יוצא דופן דארף מען... ס'איז נישט קיין ספק. ס'איז נישט קיין ספק. ס'איז נישט קיין ספק. אזוי ווי אנדרוגינוס. פשט איז, א יוצא דופן איז א ספק חייב מילה בשמיני? ניין, ס'איז נישט קיין ספק.

Speaker 2: פארוואס? פארוואס?

Speaker 1: אה, ס'איז דא א סתירה אין די גמרא. אויב ס'איז נאר געווען א געוועגליכע לידה, אדער אפילו אזא זאך. אבער אין א גמרא שטייט די לשון... איך ווייס נישט פארוואס. מ'דארף קוקן אין די גמרא.

מי שיש לו שתי ערלות

אה, **ומי שיש לו שתי ערלות, מולין שתיהן בשמיני.** דאס איז אויך א ראיה אזוי ווי מיר האבן געזאגט וועגן אנדרוגינוס. ווייל ווייטער קען זיין אז מ'איז מסופק. אה, ניין, ס'איז דאך א יוד. א מענטש מיט צוויי ערלות, אקעי, דאבל.

ס'איז דא אזא זאך, יא. אלעס מאכט זיך.

הלכה ח: זמן המילה — ביום ולא בלילה

אקעי. ווען מאכט מען די ברית מילה?

"אין מולין לעולם אלא ביום אחר עלות השמש", נאך נץ החמה, וויאזוי אונז רופן עס, נאך די וויסנשאפטליכע טאג. **"בין ביום השמיני שהוא זמנו בין שלא בזמנו"**, סיי ווען די ברית איז בזמנו, וואס דאס איז ביום השמיני, סיי ווען ס'איז שלא בזמנו, וואס דאס איז פון די ניינטע טאג און ווייטער, דארף מען עס טון בייטאג, **שנאמר "וביום השמיני"**, און מ'לערנט ארויס **"ביום ולא בלילה"**.

"ואם מל משעלה עמוד השחר, כשר". בדיעבד איז כשר. לכתחילה, אזוויי מיר האבן שוין געלערנט, אז ס'איז דא צוויי מיני צופרי. ס'איז דא עלות השחר הייסט שוין אויך צופרי, אבער די עיקר צופרי הייסט ביי נץ החמה. מיר האבן אראפגעלערנט לגבי תפילה, אז לכתחילה זאל מען דאווענען נאך נץ החמה, אבער אויב מ'האט געדאוונט פון עלות השחר האט מען יוצא געווען, יא? ס'איז דא אזא סארט הלכה, געדענק איך. די זעלבע זאך דא.

וכל היום כשר למילה

ווען אין די טאג מעג מען עס טון? **"וכל היום כשר למילה".** כשר איז א גאנצע טאג. **"אף על פי כן מצוה להקדים בתחילת היום".** די מצוה איז, ס'איז דא א הידור אין די מצוה, **"להקדים בתחילת היום"**, צו טון די ברית אנפאנג פון טאג, **"משום דזריזין מקדימין למצוות"**.

ווי פריער זאל מען עס טון? אבער ס'איז כשר א גאנצע טאג. ס'דארף זיין בייטאג, און מיט דעם איז כשר א גאנצע טאג, אבער מ'טרייט צו טון ווי פריער, זריזין מקדימין למצוות. ס'איז דא אידן וואס זיי פירן זיך אזוי ממש צו מאכן, יא.

דיסקוסיע: פראקטיש ווען מאכט מען די ברית?

Speaker 1: אונז פירט מען זיך נישט אזוי. מ'פירט זיך ווען אימער, נאך שחרית, ווען דער רבי איז גרייט צו מאכן זיין סנדקאות, איך ווייס נישט.

Speaker 2: אקעי. דער רמב"ם וואלט אויך מסכים געווען. דער רמב"ם מיינט נישט צו זאגן דא אז מ'דארף עס טון צופרי פאר מ'טוט קריאת שמע און תפילה. ער האט דאך שוין פריער געזאגט נאך זאכן וואס מ'דארף טון אחר עלות השמש.

Speaker 1: ניין, והוא הדין דא. ס'קען זיין אז זריזין מקדימין, אבער ס'איז דא א צייט שיינער, ס'וועט קומען א גרעסערע עולם, מאכט מען עס שפעטער. אבער ס'איז נישט...

הלכה י: מילת עבדים דוחה שבת

זאגט דער רמב"ם ווייטער, **כשם שמילת הבנים דוחה את השבת**, פונקט ווי די מצוה פון מל'ן די קינדער איז דוחה שבת, **כך מילת העבדים**, האבן מיר געלערנט אז ביידע סארטן עבדים, סיי יליד בית סיי מקנת כסף וואס איז חייב במילה, אויך אויב זיי מאלט מען לשמונה, **כך מילת עבדים שאינן לשמונה**, טייטש א יליד בית,

מילת עבדים, קטן שנולד כשהוא מהול, בן חודש השמיני, ובין השמשות

הלכה ח (המשך) — מילת עבדים דוחה שבת

ווייטער. כי אתא, זאגט די רמב"ם ווייטער, כשם שמילת הבנים דוחה את השבת, פונקט ווי די מצוה פון מל'ן די קינדער איז דוחה שבת, כך מילת העבדים, און מיר האבן געלערנט אז ביידע סארטן עבדים, סיי א יליד בית, סיי א מקנת כסף וואס איז מחויב במילה, אויך, אויב זיי מל'ט מען לשמונה, כך מילת העבדים שאינם נמולים לשמונה, דאס הייסט א יליד בית, איז דוחה את השבת ומחלין שמיני שלהם בשבת.

חוץ, מיר האבן פריער געלערנט אז ס'איז דא אן אופן וויאזוי מ'איז א יליד בית, נאר אזא האלבע יליד בית, דאס הייסט, **יליד בית שלא טבלה אמו עד שילדה.** מיר האבן פריער געלערנט אז אויב די מאמע וואלט נישט געווען א פולע שפחה, זי וואלט נישט געווען טובל לשם שפחות מיט א תנאי, וואלט דאס קינד געהייסן א מקנת כסף. און וואס טוט זיך אזא קינד וואס נאכדעם האט זיך די מאמע גע'טובל'ט, וואס אונז האבן מיר דעמאלטס נישט פארשטאנען וויאזוי ס'ארבעט רעטרא-אקטיוולי, אבער אין אזא פאל, וואס דעמאלטס הייסט עס יא א יליד בית ווייל די מאמע האט זיך שוין יעצט גע'טובל'ט, אבער דאס איז א חידוש, און א גמרא, דעמאלטס איז דא די מצוה

פון נמול לשמונה, וואס הייסט א יליד בית, אבער דאך איז עס נישט אזא גלאטע יליד בית, **אינו דוחה את השבת**.

און די ראב"ד מוטשעט זיך מיט דעם, ער זעט אז די תוספות האט געהאט א סוגיא אין די גמרא, און די ראב"ד קריגט זיך. אבער אונז קענען מיר הערן מער ווייניגער וואס די ענין איז, וואס די פשט איז.

הלכה ט — קטן שנולד כשהוא מהול, בן חודש השמיני, יוצא דופן, אנדרוגינוס, שתי ערלות

אונז מאכן די קעפל שבת פאר סעיף ט'. **קטן שנולד כשהוא מהול** — מילה בשבת. אקעי, מיר וועלן באלד זען וואס דאס איז. אויף אן אופן כללי, די הלכה איז תלוי אין די זמן פון מילה פאר דעם.

אקעי, **קטן שנולד כשהוא מהול**. אונז האבן שוין פריער געהאט אז ס'איז דא אזא זאך ווי א קטן וואס ווערט געבוירן מהול, וואס מ'איז מטיף דם ברית. און נאך א זאך, דא, געווענליך דויערט ניין חדשים ביז א קינד ווערט גרייט, אבער **מי שנולד בחודש השמיני**, איינער וואס ווערט געבוירן פריער, געבוירן פאר דער צייט, אין די אכטע חודש לעיבורה, **קודם שתגמר בריתו**, פאר די גאנצע בריאה, פאר די גאנצע אה... אה... אה... אה... איבער ווערט א קינד, **שהיא**, וואס אזא קינד באקומט א דין נפל, מלשון שאינו חי. א קינד וואס ווערט געבוירן בחודש השמיני טראסטן אונז נישט, און זיי האבן זייער גרויסע חששות אז ער גייט נישט סורוויוון, האט ער א דין נפל וואס איז א ספק צו ער גייט לעבן.

די זעלבע זאך **יוצא דופן**, א קינד וואס איז געבוירן געווארן נישט ארויסגעקומען פון די אה... טבע'דיגע וועג נאר דורך א סורדזשערי, וואס יוצא דופן איז א סארט סורדזשערי וואס מ'האט שוין געמאכט אסאך יארן צוריק. ביי **אנדרוגינוס**, אנדרוגינוס האבן מיר געלערנט אז אויב ער האט א זכרות מ'מל'עט מען. די זעלבע זאך **מי שיש לו שתי ערלות** וואס מיר האבן אויך געלערנט אז מ'דארף מל'ן ביידע ערלות, אבער איינער דוחה את השבת אבער נישט דוחה שבת.

דאס הייסט די אלע זאכן זענען דא סיבות פארוואס צו טראכטן אז מ'דארף נישט מל'ן דייקא ביום השמיני. הגם דער רמב"ם האט גע'פסק'נט לגבי די אלע זאכן אז מ'זאל יא טון ביום השמיני לחומרא און אזוי ווייטער, אבער נישט, ס'איז אבער נישט דוחה שבת, **אלא נימולין באחד בשבת שהוא יום תשיעי להם**. דאס הייסט, לאמיר זאגן אזוי, קטן שנולד כשהוא מהול, הגם ס'איז טאקע דא א חיוב להטיף ממנו דם ברית, אונז האבן געזאגט אז דאס טייטש **ביום השמיני ימול בשר ערלתו**, אבער נישט גענוג אז ס'זאל דוחה זיין שבת. זעט מען אז ס'איז נישט גלאט אזוי די הלכה, אדער עס ליעסט נישט לחומרא.

חודש השמיני אויך די זעלבע זאך, אז ס'איז א ספק צו דער קינד איז מחויב במילה, ווייל אפשר גייט ער נישט קענען סורוויוון, אפשר הייסט ער א נפל, ער הייסט נישט א קינד חי. די זעלבע זאך יוצא דופן הייסט אפשר אויך נישט, ס'איז נישט קלאר אז ער האט די דין **ביום השמיני ימול בשר ערלתו**. און אנדרוגינוס זעט מען אויך אז ס'איז דא א ספק, און מ'איז מחייב מספק. און מי שיש לו שתי ערלות איז זייער אינטערעסאנט, ווייל מ'קען זאגן אז די ערשטע עורלה איז ער דאך זיכער חייב. וואס קען זיין אז ס'איז א יש ברירה? אונז ווייסן נישט וועלכע עורלה איז די ריכטיגע עורלה, און וועלכע איז די מוהם? איך ווייס נישט, איך טראכט. ס'קוקט אויס פריער אז ס'איז א ספק. דאס זאג איך, דא זעסטו אויך אז ס'איז א ספק. נעמט מען נאר לחומרא אז מ'איז מחויב במילה ביום השמיני, אבער נישט בשבת. יא, האבן מיר אלע זאכן.

דיסקוסיע: מי שיש לו שתי ערלות

Speaker 1: איינער וואס האט צוויי ערלות, איז דא אפשר א ספק מענטש, אפשר איז דא א ספק חיה. סא אויב איינער האט צוויי ערלות און ער ווייסט נישט די הלכה למעשה, זאל ער אריינטשעקן. איך וועל פרעגן דעם רב ווען ס'איז נוגע.

יא. די פוינט איז אז מ'מאכט נישט שבת.

Speaker 2: איי, ס'איז א בעל מום, אפשר קען זיין כל יתר כנטול דמי.

Speaker 1: צוויי, ס'איז גורם חבורה.

Speaker 2: אה, מילא איז דא איין בריה און ער ווייסט נישט וועלכע.

Speaker 1: ניין, די כל יתר כנטול זאגט אזוי ווי א בהמה וואס האט פינף פיס, כאילו ער האט נישט קיין פיס. ס'איז דאך פונקט אזוי שווער ס'איז פאר אים, און ער דארף מחליט זיין דאס צו נוצן און וויאזוי זיך איינצוטיילן. ס'איז דער חמור של בורגנין. ס'איז זיכער א מום, מ'דארף נאר וויסן וויאזוי ס'ארבעט. איך מיין, יא.

לכאורה איז דא אסאך פון די זאכן וואס איז ווייניגער נגיעה היינט, ווען ס'איז דא אן אולטרעסאונד.

Speaker 2: אה, מ'קען מאכן אן אולטרעסאונד. דארף מען וויסן צו מ'גייט מאכן אן אולטרעסאונד, א שאלה פון סירוס.

Speaker 1: ניין. סירוס האט איינער פון זיי?

Speaker 2: דארף מען וויסן בקיצור.

Speaker 1: ניין, ער גייט נישט שאפן צוויי מצוות פריה ורביה. בקיצור, מ'דארף פרעגן די רבנים, ס'איז א פאני קעיס. אקעי, וואס גייען מיר טון?

ס'זעט אויס אז ס'איז א ספק. זעט אויס אז די גמרא האט געהאט א ספק, אפשר איז דא עפעס אן אבר מין. טונקט ער אויף יוצא דופן און נישט נעמען לשמונה. קען זיין אז צוויי ערלות אויך, איינער נעמט מען לשמונה. אקעי, אקעי, אקעי. אבער ער איז א נפל. דער רמב"ם זאגט יא, די נעקסטע טאג. ס'טייטש אז דו קענסט נישט יעצט לכבוד דעם וואס דו ווילסט נישט נעמען ערלות, דו מוזט מאכן תיכף ומיד. ניין, מיר האבן פריער געלערנט אז מ'דארף נעמען די יום השמיני, די חיוב, אבער נישט אז דער ענין דוחה קען זיין שבת. מאי ביניהו? די שבת, גלייך די נעקסטע צופרי.

הלכה יב — מי שנולד בין השמשות

מי שנולד בין השמשות, ספק בן יום ספק בן לילה, מונים מן הלילה. גייט מען צו צו די זעלבע ספק. פארוואס זאגט דער רמב"ם **מונים מן הלילה**? **מונים מן הלילה, ונימול בתשיעי שהוא ספק שמיני.**

דיסקוסיע: פארוואס מונים מן הלילה?

Speaker 1: אהם, ס'קען זיין אז ס'איז דא אפשר א געוויסע חשש פון סכנה פאר די אכטע טאג.

Speaker 2: ניין, איך מיין אז ס'איז פשוט. ס'קען זיין פריער ווען ס'איז נישט יוצא בכלל, נאכדעם מיט די אבר.

Speaker 1: ניין, דער חמרמרותא דיומא שביעאה איז א שטיקל סכנה. ממילא פאר יום השמיני איז שוין די קינד גרייט פאר מילה.

Speaker 2: יא, אבער פארוואס דארף מען אנקומען צו דעם? דו טרעפסט עס דאך אפילו הלכה'דיג. שביעי איז זיכער נישט גרייט.

Speaker 1: טשי, צו מאכן דעם ברית, צו קען זיין אז מען האט ענדערש פארפאסט די חיוב, די ספק דאורייתא פון "ביום השמיני".

Speaker 2: אה, יא, רייט, אבער דער רמ"א מאכט א סתירה, ער זאגט מורא מן הלילה. ער מיינט צו זאגן פראקטיש מורא מן הלילה, אבער ס'איז דא א ספק, איז מען מחמיר. אבער ס'קען זיין אז דו ביסט דא יוצא די ספק דאורייתא, ווייל נאכאמאל, דו דארפסט מאכן "בשמיני". אה, "ביום השמיני". וואס קומט "יום השמיני"? דו האסט א ספק חיוב דאורייתא.

Speaker 1: אבער ער זאגט מיר, ניין, דו טוסט עס די נעקסטע טאג כדי מען זאל מאכן די מצוה בעצם יוצא צו זיין די ספק. ווייל אויב גייסטו טון דאס, דו גייסט מאכן דאס ביי א ספק דאורייתא, קען זיין אז ס'איז בכלל נישט קיין כשרה ברית.

Speaker 2: ניין, ס'קען זיין בשביעי.

Speaker 1: ממילא דער ערב שבת בין השמשות איז אויך פאר די זעלבע סיבה, **אינו דוחה את השבת. "אלו נימול לאחד בשבת, שאינו**

דוחה את השבת מספק".

אקעי. פארשטייט זיך אז ס'הייבט זיך אן די שאלה דא ווען איז בין השמשות, אבער די רמ"א איז בין השמשות.

דיסקוסיע: למעשה — בין השמשות לפי רבינו תם והגאונים

Speaker 1: איך וועל דיר זאגן אויף א למעשה, אויב ס'קומט א שאלה, איך וועל דיר זאגן למשל א שאלה פון אפאר מינוט נאך די שקיעה, ווען די שאלה איז... די לאדזשיק, איך וועל דיר זאגן די לאדזשיק, איך זאג נישט הלכה למעשה, אבער אזוי ווי איך האב עס געפירט א ליסט. די לאדזשיק פון די הלכה גייט אויף די אלע ספיקות אויך. אויב דער דין איז אז ס'איז א ספק, ספק דארף מען מאכן זיין, מען קען נישט מאכן שבת, אדער מען דארף ווארטן אויף די נעקסטע טאג. דו האסט אויך א ספק צו רבינו תם איז גערעכט אדער די גאונים זענען גערעכט. "כל זה אחזנו באותו ספק, ספק תנייתא". דארף מען מאכן זיין. איינער וועט זאגן, "איך פסק'ן רבינו תם". יא, זייער גוט, אבער דו האסט א ספק צו וועלכע פוסק צו גיין, איז נישט א ספק גייט.

Speaker 2: וואס איז בין השמשות?

Speaker 1: אקעי, איך פארשטיי וואס דו זאגסט, אבער די עצם די לאדזשיק פון ספק גייט אויף דעם אויך. א ספק דארף מען מאכן זיכער, ס'הייסט נישט בשביעי. חוץ דא פלעצער, חוץ מענטשן וואס זיי פסק'ענען א געוויסע לעוועל מיט בחינת ודאי. דו זאגסט אז ס'איז ודאי יום. אקעי, ודאי יום קען איך גארנישט טון. אבער דער וועג איז, דו קענסט טענה'ן, אדער די דיין קען אים זאגן, אויב דו טוסט נאך מלאכות דעמאלט, און מען טוט נאך הפסק טהרה דעמאלט, האט נישט קיין פשט צו נישט מל'ן זיין. ס'זאל דיר נישט הייסן אז ס'איז נישט קיין ספק. איך זאג דיר נאכאמאל, ס'איז דא וואס מאכן יא די תרתי דסתרי. ס'איז טאקע א גרויסע פלא, מען מל'ט נישט שבת, וויאזוי האט מען נאך געקענט טון מלאכות דעמאלט, אדער וויאזוי האט מען נאך געקענט מאכן א הפסק טהרה דעמאלט? יא, און הכי נמי, און אם לאו אין לך אלא מה שעיניך רואות.

און מ'שטיינס געזאגט, מ'פארשטייט נאך די שכינה מאלט נישט, איך מיין, ביי די שכינה, נאך די שכינה זענען דאך אלע נשמות, דאס איז אין קיצור, שווער צו זאגן.

יא. נישט דא אזא גרויסע פראבלעם.

הלכה יג — בן חודש השמיני: אם אינו ראוי לבן שבעה ראוי לבן שמונה

יא, אקעי, **אם אינו ראוי לבן שבעה ראוי לבן שמונה.**

אקעי, יעצט, זיי האבן געלערנט אז א קינד וואס ווערט געבוירן בחודש השמיני, האבן חז"ל אים געגעבן א קעטאגאריע ווי א נפל, ווי א ספק חי, ער גייט נישט סורוויווען. זיי האבן עס אזוי געקוקט, לויט זייערע חכמת הרפואה וואס איז געווען דעמאלטס, דאס גייט זיין א נפל, ער וועט נישט לעבן.

ס'האט געקענט געבוירן ווערן א זיבעלע, די זיבעטע חודש, ווער ס'איז געבוירן געווארן אינגאנצן, אבער חודש השמיני איז פשט אז די קינד דארף נאך האבן ניין חדשים, אויב ער ווערט געבוירן פארדעם איז עס נישט קיין געהעריגע קינד, און ממילא מנשמ"ר בשבת און אזוי ווייטער.

אמו שואלין בסתריו, וויאזוי ווייסט מען יא? אויב ער איז געבוירן געווארן גאנץ **בשערו ובציפורניו**, א **רזה ולד שלם** הייסט ער א גאנץ קינד, און ער איז געבוירן געווארן אין די חודש השמיני, די פרוי האלט איר חשבון, זי האט געמאכט א נאטיץ אין איר לוח, זי זאגט אזוי, ער איז א בן שבעה, זי איז א פרוי וואס געבוירט א זיבעלע, נאר וואס דען? **שאינו תם**, ס'האט זיך אויפגעהאלטן.

איך האב אמאל געהערט פון א רב, ס'איז זייער פאני, ס'איז אן אינטערעסאנטע מעשה, ס'איז געווען אמאל א רב, אבער לאמיר ענדיגן ממש וואס די רמב"ם זאגט. מ'זאגט ער איז א בן שבעה נאר ס'האט זיך אויפגעהאלטן, ס'איז טאקע אזוי ווי א מאמע קען דאך טראגן א קינד מער ווי ניין חדשים אויך, ס'איז דא אמאל וואס די מאמע איז פרעגנענט ניין חדשים מיט צוויי וואכן, ס'איז דא אזעלכע.

חכמים קוקן עס אן אז ס'איז דא א מין קעטאגאריע פון א קינד וואס איז געזונט אפילו ביי די זיבעטע חודש און קען ארויסקומען, אכטע חודש נישט. אויב איינער ווערט יא געבוירן אכטע חודש געזונטערהייט, זאגט מען אז דער איז א זיבעלע וואס איז ארויסגעקומען שפעט.

און ממילא לענין חילול שבת, וואס איינער קען ערבן, איז דא א הלכה אז אזא קינד וואס איז געבוירן געווארן בחודש השמיני און מ'ווייסט נישט צו ער קען סורוויווען, די קינדער וואס היינטיגע צייטן וואלט מען געלייגט אין א אינקובעיטאר, האבן חז"ל מורא געהאט פון אזא קינד. צו ארומרוקן ווייל עס קען זיין אז מען מאכט ערגער די סכנה.

יא, ס'האט צוטון מיט דעם אז א גוסס האט מען נישט צוגערירט. ס'איז א מוקצה. ס'איז א מוקצה ווייל ס'הייסט נישט אז ס'איז א זיכערע קינד. אוודאי אויב מ'קען אים ראטעווען דעמאלטס פשוט, אבער דער דאקטאר וועט זיך נאר דערנענטערן מיט די הנחה אז ס'איז ממש א שטארבעדיגע קינד. דער קינד וועגן ס'איז אזוי ווי א דין הגוסס איז עס נישט פארשטענדליך אז מען זאל אים ארומרוקן.

אזוי איז נאר די שאלה.

בן שמונה — נחשב כאבן, ומילה בספק

בן שמונה — נחשב כאבן ואסור לטלטלו

Speaker 1:

די קינדער וואס היינט צו טאגס לייגט מען זיי אריין אין אן אינקובעיטאר, האבן חז"ל מורא געהאט פון אזא קינד צו ארומרוקן, ווייל ס'קען זיין אז דו מאכסט ערגער די סכנה.

Speaker 2:

יא, ס'האט עס צו טון מיט דעם אז א גוסס טאר מען נישט צורירן? ווייל ס'איז מוקצה? ווייל ס'הייסט אז ס'איז א זיכערע קינד?

Speaker 1:

ניין, ניין, אוודאי אויב מ'קען אים ראטעווען.

ער האט געזאגט אזוי: אזא זיבעלע, ס'מאכט זיך נישט אמאל אזא זיבעלע איז אביסל פרי מיט א פאר וואכן, א חודש, צוויי, דריי. אבער אז ס'קען זיין נישטא, טראכט איך יעצט, מ'קען עס אמאל נוצן, ס'איז אן עשר צדיש, עפעס מתיר צו זיין. ניין, ס'קען דא זיין נאך עפעס. ס'קען זיין נישט אייביג איז... איך ווייס נישט אויב ס'איז יא דא אמאל ווען מ'קען ממש נאכגיין ווען די פרוי איז געווען מיט דעם מאן לעצטע מאל. איך זאג די זאכן זענען נישט וועגן א ספק. מ'זאגט מיר "נולד בחודש שמיני", זאגט מען נישט ווייל אפשר האט די מאמע נישט זיכער ווען ס'איז געווען, ווייל ס'איז דא מצבים ווען זי קען יא וויסן פונקטליך ווען זי איז געווארן אין סבר.

אבער אזוי, ער ווערט געבוירן, און מ'זעט אויף זיין גוף אז ער איז נישט געזונט, ער האט נישט קיין גוטע האר, און אזוי ווייטער, **"ואיבריו שלמים מורין עליו הרי זה בן שמונה ודאי"**, זאגט מען אז ער איז טאקע א בן שמונה, און ער איז טאקע א קינד וואס איז געבוירן צו פרי. **"שלא יראו ולד אלא בתשעה"**, וואס איז עכט א קינד וואס וואלט נאך געדארפט האבן נייע חדשים צו ווערן אינגאנצן אפגעבאקן און ווערן צייטיג. **"ויצא קודם שיגמר"**, ער איז ארויסגעגאנגען פאר די ריכטיגע צייט. **"לפיכך נחשב כאבן"**, וואס איז לטלטלו, הייסט דער קינד, ווערט דער קינד באטראכט ווי אן אבן? וואס איז "לא תתלוה"? מ'טאר נישט מטלטל זיין דעם קינד.

Speaker 2:

יא.

Speaker 1:

וואס טוט ער ארויס העלפן דא? וואס איז די פלאן? איך האב דיר געזאגט, ער גייט שטארבן.

Speaker 2:

וואס איז "לא תתלוה"? ווי רעדסטו?

Speaker 1:

סארי, איך טריי צו קוקן די קוואליטי פון מיין מייק.

Speaker 2:

רעד.

Speaker 1:

ווארט, איך וועל דיר זאגן. **"אם שהה שלשים יום, אם דאס קינד האט יא סורווייווד דרייסיג טעג, הרי זה ולד של קיימא"**, הייסט ער איז יא א קינד וואס קען לעבן.

Speaker 2:

וואס מיינט ער איז חשוב כאבן אין די וואך? דו רעדסט פון א קינד וואס גייט שטארבן שבת.

דיסקוסיע: "אמו שוחה ומניקתו מפני הסכנה" — סכנה פאר די מאמע, נישט פאר דעם קינד

Speaker 1:

די רמ"א זאגט מיר שטארק קלאר, אזוי שטייט די לשון: **"תניא, בן שמונה הרי הוא כאבן, ואסור לטלטלו, אבל אמו שוחה ומניקתו מפני הסכנה"**.

Speaker 2:

די מאמע געבט צו עסן ווייל... ניין, ס'זעט דא אויס ווי...

Speaker 1:

די מאמע געבט עסן מפני סכנה פאר די מאמע.

Speaker 2:

אויב שבת איז די ווארט, אדער די ווארט איז וועגן אונז האבן מורא אז ס'מאכט ערגער, אונז הארגענען אים?

Speaker 1:

ניין, ס'שטייט דאך קלאר, ס'איז דאך נישט שבת, נישט מרדכי.

Speaker 2:

דו זאגסט אז די רמ"א איז נישט קלאר. פון וואו קומט די רמ"א? וואס לייגט ער צו צו די רמ"א אין הלכות שבת?

Speaker 1:

איז דא די גאנצע זאך מיט די רמ"א וואס דו האסט מיר נישט געזען. ס'איז דא א רמ"א אין הלכות שבת.

איך וויל נאר זאגן אז די רמ"א האט געשריבן גארנישט קלאר, ער האט נישט געוואלט דאך קיין פסק שרייבן. ער האט געשריבן נישט גארנישט קלאר. אבער דו דארפסט געדענקען אז אין הלכות שבת שטייט אז א בן שמונה איז כאבן, און א אבן איז דא א דין אז מ'טאר אים נישט מטלטל זיין.

Speaker 2:

וואס הייסט ער איז כאבן?

Speaker 1:

דאס שטייט אין הלכות מוקצה, אין הלכות שבת. כאבן מיינט ער האט א דין אבן, און מ'גייט אים נישט מאכן משגיח אויף אים. ער איז נישט א קינד וואס מ'גייט...

Speaker 2:

די מאמע געבט דאך צו עסן דעם קינד.

Speaker 1:

די מאמע געבט עסן ווייל ס'איז א סכנה פאר די מאמע. **"צריך להניקתו מפני הסכנה"**.

Speaker 2:

מפני סכנה פאר די מאמע?

Speaker 1:

יא, יא. נישט פאר סכנה פאר די קינד.

Speaker 2:

ווייל די קינד האט א דין אז ער קען נישט סורווייוון.

די מציאות פון אמאל און היינט

Speaker 1:

דאס איז obviously געווען אין די אמאליגע צייטן, אין די אמאליגע וועלט. אויב היינט אויך איז דא א situation וואס מ'ווייסט, איך ווייס נישט צו מ'ווייסט עפעס אזא זאך. אונז האבן דאך אלע מיני אזעלכע פארגעשריטענע חכמות וואס מ'מאכט ביי אלע זאכן.

Speaker 2:

ניין, ס'איז קלאר אז א מענטש... אקעי, לאמיר גיין ווייטער. א מענטש האט די גרעסטע מורא'דיגע... ווען ער ווערט געבוירן, די פריעסטע, און ס'האט אלעס צו טון אז די מאמע האט נישט צייט צו געבן די השפעה. אבער די גרעסטע חילוק צווישן די זיבעטע און די אכטע, וואס איז אזא גרויסע פארנעם, איז אז ער הייסט א נחשב כאבן, און ס'איז ווייט פון אונז.

Speaker 1:

ס'איז דא היינט אויך פרימיס וואס... די נחשב כאבן...

Speaker 2:

יא, דאס איז זיכער אז די רבנים פסק'ענען נישט די הלכה כמות שהיא, ווייל ס'איז אלעמאל דא א וועג צו ראטעווען. ס'איז פשוט, אזוי לאנג ווי מ'קען ראטעווען דעם קינד, דארף מען מיט פקוח נפש טון וואס מ'קען. ס'איז נישט קיין ספק.

קשיא: פארוואס זאגן "נחשב כאבן" אויב עס קען זיין "שהה שלשים יום"?

Speaker 2:

דא גייט מען assuming די assumption אז דא איז אפשר א בן שמונה וואס... און דערפאר איז ער מוקצה, און מ'טאר אים נישט אטאטשן. און מ'מיינט אים שלם שבת וכו'. אבער אם כן, זעסטו אז מ'האט געמאכט א טעות. שואל בן שלשים, פארוואס האט מען געמאכט א טעות? ער זאגט אז ער איז געווען א בן שבע, ווען נישט איך ווייס וואס עפעס.

פארוואס זאל מען נישט זאגן א הלכה, אז איינמאל ס'איז געווען אפאר מאל אזא זאך ווי שואל שלשים יום, דארף מען שוין אים רעכענען ווי א קינד? איך בין זיכער אז ווען מ'געט פאר איינעם א קעטעגארי חשוב כאבן, איז דא א הויכע טשענס אז ער גייט שטארבן. יא. אויב מ'גייט אים נישט צוגעבן עפעס, מ'גייט אים צוגעבן, צוגעבן, צוגעבן. איך זאג, אויב ס'איז אפילו געווען איינמאל שואל שלשים יום און ס'האט סורווייווד, וואלט איך שוין אראפגענומען די הלכה פון חשוב כאבן. ווייל אויב אזוי גייען מענטשן שטארבן אויב מ'געט זיי א הלכה אז זיי זענען חשוב כאבן, מ'גייט זיי שטארבן.

Speaker 1:

אקעי, ס'איז טרו. אקעי, מ'דארף פארשטיין, די מציאות האט נישט מיט אונזער היינטיגע ריאליטי, אבער מ'דארף פארשטיין. פארשטייסט וואס איך וויל דיר זאגן? איינמאל איז געווען שואל שלשים יום, פארוואס זאל מען בכלל זאגן אויף א קינד חשוב כאבן? דעמאלטס לייגסטו אים טאקע, דו לייגסט א גזירת דין מות.

Speaker 2:

מ'דארף פארשטיין, זעסט דאך אז די שואל שלשים יום איז אויך א זעלטענע זאך. דאס הייסט, אן אונס איז דא.

בן שבעה — ולד של קיימא

Speaker 1:

מי שנולד בחודש השביעי לעיבורו איז אזוי: **אם נולד שלם, הרי זה ולד של קיימא ומלין אותו בשבת.** ער האט דאך דאס געזאגט? אה, ניין, בחודש השביעי. יעצט רעדט ער וועגן א שביעי. מה שאין כן שביעי, הייסט א קינד א זיבעל, און ער איז א געזונט קינד, **הרי זה ולד של קיימא ומלין אותו בשבת.**

ספק בן שבעה ספק בן שמונה — מלין אותו בשבת

Speaker 1:

וואס טוט זיך אויב ס'איז **ספק בן שבעה ספק בן שמונה? מלין אותו בשבת.** פארוואס? ווייל ממילא נפשך. **אם בן שבעה הוא, ושלם הוא,** איז דאך דוחה שבת, הייסט א געהעריגע געזונטע קינד, דאס איז ביום השמיני. **ואם בן שמונה הוא,** איז דאך אויך נישט קיין איסור בשבת. די סיבה פארוואס מ'זאל נישט מל זיין בשבת ווען ס'איז נישט ביום השמיני איז ווייל דו ביסט מיט דעם מתקן. ווען מ'מאכט א ברית מילה, איז מען דאך מתקן, מ'מאכט דעם קינד זאל ווערן א אידיש קינד. אבער א בן שמונה איז דאך כאבן, אויף די צד אז ער איז נישט קיין קינד. איז דאך ווען ער איז זיכערע בן שמונה, פארוואס זאל מען אים בכלל מאכן א ברית? פארוואס זאל מען אים... ער איז מוקצה. אבער ס'איז דאך דא א צד בן שבעה, און אויף די צד בן שבעה איז מען דאך חייב, איז דאך א ספיקא דאורייתא. ס'איז א ספק דאורייתא, מ'דארף מחמיר זיין. אבער זאגסטו, די אנדערע זייט איז א ספק פון א חילול שבת. ניין, ס'הייסט נישט קיין חילול שבת. פארוואס? ווייל אויב איינער שניידט אראפ די ערלה פון א בן שמונה, הייסט עס נישט קיין מתקן. ס'הייסט אזוי ווי סתם אזוי ווי איינער מאכט א חבורה, ס'הייסט סתם אזוי מחתך באופן מקלקל.

דיסקוסיע: מחתך בשר — מקלקל אדער גארנישט?

Speaker 1:

קען אפשר זיין מקלקל, אבער ס'קען זיין אז ער איז אפילו נישט מקלקל. ווען איינער איז מחתך בשר סתם, די וואס איז די פשט פון מקלקל? דער רמב"ם זאגט אז מחתך סתם איז נישט קיין מלאכה. דו טוסט שניידן פלייש, דו טארסט נישט מאכן א ברית מילה אדער א חבורה. דער רמב"ם רעדט נישט פון די חבורה. די חבורה איז דאך אויך לכאורה א מלאכת שבת.

אזוי ווי א גופה אדער איינער איז חובל, איז ער מקלקל. סתם מקלקל. דער רמב"ם רעדט נישט וועגן מקלקל. דו טוסט דאך יעצט א מעשה פון מתקן. דו טוסט דאך עס ווייל אזוי זאגט די הלכה אז ס'איז נו.

Speaker 2:

ניין, אבער ס'איז זייער אינטערעסאנט. די הלכה האט געזאגט, די זעלבע הלכה האט געזאגט, איך מיין צו זאגן איז, אויב איך געדענק אין הלכות שבת, געוועגליך אז מ'מאכט א חבורה אין א מענטש איז מען פטור. אויב מ'שלאגט איינעם אין שבת און ס'ווערט א בלוט, איז מען פטור ווייל ס'איז מקלקל. נאר אויב דו ביסט א מתקן יהא תל קתא, איז דא אן אופן וואס מ'זאגט אז ס'איז לצורך רפואה, ס'איז עפעס אויף. אזוי איז דאך ברית מילה לכאורה, אזוי ווי דער רמב"ם זאגט נישט מקלקל, דער רמב"ם זאגט מחתך בשר, אפשר האט ער עפעס אן אנדערע מהלך.

Speaker 1:

ניין, לאדזשיקלי איז עס זייער, דו ביסט דאך דא אין א נדנוד, יא? אויב דו פרעגסט דעם טאטן, וואס האט ער יעצט געטון? אויב זאגט ער איך האב געמאכט א ברית מילה, און מ'האט אנגענומען אז ס'איז א בן שבע, וועט ער זיך פרייען, ווייל ער האט יעצט געטון א מעשה מתקן. סא ער דארף זאגן, איך ווייס נישט וואס איך האב יעצט געטון. איך האב יעצט געטון אדער א מילה, אדער סתם חיתוך בשר. ס'איז אינטערעסאנט.

די למדנות זאגט אזוי. די למדנות זאגט אז מ'טוט יעצט א ברית מילה מספק, ווייל מה נפשך, אדער איז עס א ברית מילה, איז עס גוט. אדער נישט, איז עס סתם א שנייד. אדער ווארסט קעיס איז עס סתם א שנייד, און סתם א שנייד מעג מען.

Speaker 2:

ניין, אבער איך זאג ווי ס'איז לאדזשיקלי אינטערעסאנט איז, ווייל פון די מינוט וואס א מענטש האט א חיוב דאס צו טון, איז עס דאך אודאי מתקן. ער טוט דאך א מעשה פון מתקן, ווייל ער האט דאך די חיוב דאס צו טון.

Speaker 1:

איך בין נישט זיכער. אבער דא גייסטו אריין אין אן אינטערעסאנטע זאך. ס'איז דא א חיוב פראקטיש, די הלכה זאגט דיר אז דו זאלסט עס טון. אבער דאס איז די אופן. אזוי וואלט איך געטראכט.

הוציא עובר ראשו בין השמשות

Speaker 1:

אקעי, ווייטער. יא? יא. **הוציא עובר ראשו ולא יצא רובו.** יא. אויב א קינד, **הוציא עובר ראשו,** ער איז נישט געבוירן געווארן בבת אחת, נאר ס'איז א חלק פון די עובר, דער קאפ איז ארויסגעקומען **ולא יצא רובו בין השמשות.** וואס? ער קומט ארויס ביי די קאפ, יא. ס'איז צו געדענקען אז די קאפ איז די עיקר. אקעי. אויב דער עובר האט שוין ארויסגעברענגט ראשו ולא יצא רובו בין השמשות, ער שטייט אפסייד דאון. ער שטייט אויפן קאפ. ס'איז קיין חילוק. **כולו כראשו דמי.** אה, פארשטיי. בקיצור, דעמאלט, **אף על פי שאין כולו אלא בלידתו כולו ערב שבת, מוחלין עליו את השבת.** מ'קען נעמען א האלבע שעה, צוואנציק מינוט. אבער סתם אזוי בין השמשות, דאס זאגט ער, בין השמשות איז נאך נישט מילה בשבת. אה, ס'איז דער לעצטער טאג. רייט? ווייל אפשר איז נאך געווען פרייטאג. אויב ס'איז נאך געווען פרייטאג, איז מילה ביום השמיני. אמת. נאכאמאל, יעדע אינגל וואס איז געבוירן בין השמשות ערב שבת, ווען מיל'ט מען אים? זונטאג. אמת. ווייל קען זיין ס'איז געווען זונטאג, ווייל מילה ביום התשיעי. אפילו אויב די גאנצע איז ארויסגעקומען בין השמשות, מיל'ט מען אים יום התשיעי. דא איז די חידוש, אז אפילו די רוב איז ארויסגעקומען שבת, וויבאלד הוציא ראשו הייסט שוין אז ס'איז א ספק. אה, אזוי? ווייל ראשו איז כולו, די עיקר. אבער די עיקר ליידן איז די קאפ, פשוט אסאך מאל. דאס הייסט שוין אז ס'האט זיך אנגעהויבן די לידה.

לידה הייסט ווען ס'קומט ארויס די קאפ, דאכט זיך. ס'האט זיך אנגעהויבן די זמן הסכנה פון די לידה.

מילה שלא בזמנה — דוחה יו"ט שני אבער נישט יו"ט ראשון

Speaker 1:

חמשה שאין דוחים את השבת. איינס דוחה, זאגט ער יעצט, די אלע זאכן וואס מיר האבן געלערנט איז נישט דוחה שבת, ווייל ווייזט יום השביעי אדער וואס נישט קיין גר, אבער איז מילה שלא בזמנה. איז אויך נישט דוחה יום טוב ראשון. אבער ס'איז יא דוחה יום טוב שני. יום טוב שני וואס איז נאר א דרבנן. און די אלע זאכן זענען ספיקות, דאס רעדט מען דאך, די אלע ספיקות. א ספיקא דאורייתא גייט יא דוחה זיין א דרבנן. און דאס איז די אונטערשטע.

יא. **ובשני ימים טובים של ראש השנה, שני ימים טובים של ראש השנה, אינו דוחה לא את הראשון ולא את השני.** שני ימים טובים של ראש השנה איז נישט, ווייל די זיבעטע טאג פאלט אויס ראש השנה, איז נישט קיין חילוק צו ערשטע טאג צו צווייטע טאג, דריי טעג עקסטער קילא. פארוואס ווייל ראש השנה איז די צווייטע טאג נישט בגדר יו"ט שני של גלויות, נאר ס'איז א חיוב גמור. האסטו ווייטער א דרבנן.

Speaker 2:

אמת, ניין, מ'רעכנט זיך ווייטער די זעלבע. ס'איז דינים כיום אחד, ס'האט שוין מער געגעבן די דין ווי ס'איז א ודאי. אבער איך טראכט נאר אויף די זאך פון דוחה יו"ט שני.

הלכות מילה – חולה אין מלין אותו עד שיבריא

ספק ספיקא במילה – דיון פתיחה

Speaker 1:

ווייל די ראשונה איז געווארן, די זיבעטע טאג געפאלט אויס ראש השנה, ס'איז נישט קיין חילוק צו די ערשטע טאג אדער די צווייטע טאג. דארף מען ווארפן דריי טעג עקסטערע קולות. פארוואס? ווייל יום טוב שני איז דאך א ספק. פארוואס? ווייל ראש השנה איז די צווייטע טאג נישט בגדר ספיקא, דאס איז א חיוב גמור. ס'איז נישט קיין חיוב דרבנן.

אמת? ניין, ס'איז די פשט. מ'רעכנט זיך אז ביידע איז דאס זעלבע. ס'איז נישט קיין חילוק. די דין איז כיום אחד. מ'געבט עס די דין ווי ס'איז א ודאי.

ניין, איך טראכט נאר אויף די זאך פון דוחה יום טוב שני, וואס טוט זיך ווען ס'איז א ספק ספיקא, אזוי ווי די שאלה וואס איך האב געהאט. און מ'דארף טראכטן, ווייל דו קענסט זאגן אז א ספק ספיקא דאורייתא, דו האסט דאך שוין צוויי ספיקות, אזויווי אין א פאל פון א יוצא דופן פלאס ער איז געבוירן געווארן בין השמשות. לאמיר זאגן, געבוירן געווארן ספק בין השמשות, ער איז געבוירן געווארן גלייך נאך די שקיעה.

אממ, מ'קען זאגן אז יעדע זאך וואס די חיוב דערפון איז למעשה דאורייתא, למעשה האט ער דאך א חיוב דאורייתא צו מל'ן די קינד, איז דאך נישט קיין דרבנן'דיגע טאג בכלל. אדער קענסטו זאגן ניין, אז...

אקעי, סארי, איך האב מיך פארטראכט. כולה, אקעי. דו ווילסט מאכן אז... איך זאג, ווען ס'איז א ספק ספיקא, ווענסט האבן אויך א יוצא דופן פלאס ער איז געבוירן געווארן ספק בין השמשות, אזויווי א פאל וואס איך האב עקטשועלי געהאט.

רייט, און דעמאלטס וואס? קענסטו זאגן אז א ספק דאורייתא האט א דין, איז בן מכריע מדרבנן אדער מדאורייתא, קענסטו זאגן אז מ'איז מל די קינד דוחה יום טוב שני. אבער ווען ס'איז א ספק ספיקא, דוכט זיך אז ס'ווערט שוין א ספק דרבנן. יא, ס'ווערט שוין... מ'דארף וויסן, זאל איך צוטון מיט די סוגיא פון ספק דאורייתא מיט די תורה אדער מיט די רבנן. אבער לאמיר זאגן, אויב ס'איז א ספק ספיקא, דוכט זיך ס'איז צוויי ספיקות. אבער קענסט זאגן אז ס'איז נישט קיין חילוק וויפיל ספיקות. למעשה די דין איז אז מ'דארף מל'ן. די דין אז מ'דארף מל'ן, די דין אז ס'איז דאך דא א השתנות פארוואס ס'איז אנדערש. יא, אבער לכל הפחות דארף מען יא מל'ן יום טוב שני.

די צוויי ספיקות, קען זיין אז דעמאלטס איז עס נישט דוחה דרבנן. פארוואס נישט? ווייל א ספק דאורייתא איז גענוג חשוב דוחה צו זיין א דרבנן. אבער ווען ס'איז צוויי ספיקות ווערט עס שוין אליין א דרבנן, איז דא א מקום להקל.

אקעי, אקעי, ס'איז א ספק ספיקא. ס'איז א סוגיא, ס'איז א למדנ'ישע סוגיא. אקעי.

הלכה טז: חולה אין מלין אותו עד שיבריא

Speaker 1:

חולה. ניין, אבער for some reason, איך בין נישט זיכער אז ס'איז ממש א ספק. די אלע הלכות, אפילו אויב דו שטעלסט א ספק, איך פארשטיי נישט די גדרים פון די אלע זאכן. אקעי, איך בין נישט מסביר קלאר וואס איך טראכט, but עפעס טראכט איך. אקעי.

א חולה. אזוי, עד כאן האבן מיר געלערנט ענינים פון וואס איז דורך א שבת, יעצט גייען מיר לערנען פון נאך א אופן וואס מ'איז נישט מל בזמנו הראוי. יא. א חולה.

חולה אין מלין אותו עד שיבריא. מ'מל'ט נישט א חולה ביז ער ווערט געזונט. און פון ווען? אין מלין אותו מעת שיבריא מחליו עד שבעת ימים מעת לעת. פון ווען ער ווערט אויסגעהיילט, דארף מען אים געבן שבעת ימים. **ואחר כך מלין אותו.**

ס'איז דאך ביום השמיני פון זיין מחלה. ס'איז זייער אינטערעסאנט. מ'קוקט נישט אן ווי ווען די גאנצע צייט וואס ער איז געווען חולה, אז די חילוק איז אז מ'דארף געבן צייט. ס'איז א פראקטישע זאך. ס'איז א פראקטישע זאך, מ'ווארט נאך זיבן טעג פון ווען ער איז געווארן געזונט.

חלתה חמה לעומת כאב לו עינו

Speaker 1:

במדבר רבה, לכאורה וואלט ער דורכגעגאנגען א שבת, אזוי וואלט ער מוחים געזאגט. דא איז א פקפוקים. במדבר רבה, משחלתה חמה, ווען ער האט געהאט א מכת חמה. איך פארשטיי נישט פונקטליך וואס חלתה חמה מיינט, אז ער האט אנגעכאפט א היץ? ער איז געווען קראנק, ער האט געהאט א פיבער, א גרויסע מחלה. עפעס וואס איז זיין גאנצע גוף, א מחלה. ניין, איך מיין אז ס'איז מער אזויווי ער איז געווארן פארקילט. א מחלה וואס האט באוווילקט איינעם, עפעס וואס האט אן ענין נאר מיט א געוויסע איבר.

רש"י איז פסקי עינו וירפאו, ס'איז נישט קיין סתירה אז ער גייט האבן א מכה אויף אן אנדער פלאץ, ס'גייט נישט שטערן זיין אויסהיילן זיין אויג. מלין אותו מיד, חי כל גופו תלוי בו. ס'איז א פראקטישע זאך, נישט א דין אין מחלה. דאס איז די פוינט. ס'איז נישט אז ס'איז א גרויסע מחלה וואס האט אפגעשוואכט זיין גאנצע גוף. ניין, איך מיין די ווארט איז, ניין, נישט אז איינער וואס האט א דין חולה איז פטור, אזויווי א חולה וואס איז פטור פון סוכה אדער פון דעם. נאר מ'קען נישט מל'ן ווען א מענטש איז נישט געזונט, ווייל דו קענסט אים נישט מאכן שווערער. ס'איז א שווערע זאך אויפן גוף. אבער אויפן אופן, ניין, איך זאג, ס'קען זיין אז א מענטש וואס האט אן אויגן ווייטאג, און זיי ווילן זיין פטור פון סוכה, אבער זיי זענען חייב במילה ווייל... נאכאמאל, ס'איז געווארן א מאדנע טעמע. אגעין, אגעין, די הלכה וואס מיר האבן יעצט געלערנט איז נישט לגבי ווען ער איז חולה. ווען ער איז חולה, אפילו כאב לו עינו, מאכט מען נישט קיין ברית מילה. נאכדעם וואס ער האט זיך אויסגעהיילט, ודאי, בעת שהיא מתפתחת ורופא, נאכדעם וואס ער האט זיך אויסגעהיילט, איז דא א מחלוקת גמרא אזויווי א חלוץ החמה וואס האט געהאט פיבער, ווארט מען אים זיבן טעג נאכדעם וואס ער איז אויסגעהיילט. אויף גלייכן זאל מען ביי כאב לו עינו ווארטן ביז ער וועט זיך אויסהיילן און גלייך מאכן די מילה, אדער מ'ווארט נישט קיין זיבן טעג. דאס איז די רעדע.

דיון: דער גדר פון חולה לגבי מילה

Speaker 2:

און די ריזען איז די זעלבע זאך וואס דו האסט יעצט געזאגט, ווייל ער איז נישט... זיין גאנצע גוף איז שוואך, און ער דארף ווארטן אז ער זאל צוריקכאפן די געזונטע כוחות. אבער ס'איז אינטערעסאנט, ס'זעט אויס אז ווי לאנג מ'איז עוסק אין די רפואת עינים איז מען יא פטור כאילו. דו קענסט אים געבן די צייט?

Speaker 1:

רייט, רייט, ווייל ס'שטערט. ווייל ס'שטערט. ווייל חולה איז פטור. מיר קענען נישט מתפלל זיין. ס'איז מסוכן אביסל. ס'איז נישט מסוכן, ס'איז אבער מסוכן. אנדערש איז מסוכן, אנדערש איז ער איז א חולה פטור. ווייל ער איז מבזה מיט זיין אויג, ווייל ער דארף דאך יעדע טאג נעמען די רפואה פאר זיין אויג.

Speaker 2:

איך פארשטיי, איך פארשטיי, איך פארשטיי. ס'איז שוואך, שוואך אים אפ אביסל, אבער נישט אזוי פיל אז ער זאל דארפן ווארטן זיבן טעג. ס'איז שווער צו פארשטיין.

Speaker 1:

איז דאס א דין אין חולה אדער איז דאס א דין אין מאכן א חולה? מצוות ברית קודם כל. איך פארשטיי אז דו מיינסט נישט אז ס'איז א מעדזשיקעל

חולה. די פוינט איז, אזויווי דו זאגסט אז א חולה איז פטור פון קריאת שמע ווייל ער קען נישט מכוון זיין, א חולה איז פטור פון סוכה ווייל...

מ'רעדט דאך הלכות, איז דאס א דין אין סכנה אדער מ'זאגט אז ווייל מ'האט מורא אז ער איז נישט גרייט פאר מילה?

Speaker 2:

ניין, ס'איז הלכות סכנה. א חולה, א ברית מילה איז א דעינדזשערעס זאך אביסל. מ'טוט עס נישט פאר מענטשן וואס האבן אן אנדערע קאמפליקעישאן, גיי איך ווייסן. יעדער דאקטאר ווייסט דאך צוויי זאכן. דו גייסט נישט טון איין מחלה אויף א מילה.

Speaker 1:

ניין, איך פארשטיי אז ער האט עפעס א מחלה. און די זעלבע איז כאב לו עינו, ער האט עפעס א מחלה. ער האט עפעס א באבע ערגעץ, און ס'ווייסט נישט זיין באדי גארנישט גייט נישט אן מיט אים.

Speaker 2:

נישט סתם א באבע. כאב לו עינו מיינט נישט ער האט א קראץ אין זיין רוקן. כאב לו עינו מיינט ער האט א געוויסע מחלה אין זיין אויג. און דאס איז טאקע די סיבה פארוואס ער איז נישט ראוי למולו, ווייל ער איז נאך נישט גרייט.

הלכה יז: ירוק ואדום ביותר

Speaker 1:

אויף די זעלבע סיבה, זיי ווערן נישט געמול'ט נאך א שטיקל חולי עד שיפולו בו דמים, ביז ער האט מער בלוט, וואס וועט אים געבן א מער רויטליכע קאליר, ויחסר רוב מראהו, רוב געזונטע קלענע קינדער האבן א רויטליכקייט, ווייל די בלוט מאכט זיי אויסקוקן מער... ירוק איז א בלאסע, א שטארקע בלאסע קאליר.

Speaker 2:

יא, יא, דאס איז בכלל נישט קיין חולי. ס'איז א פאקט אז יעדע בעיבי ווערט געבוירן, ס'נעמט אסאך מאל... ס'איז א נארמאלע זאך, ס'איז א חלק פון די אנטוויקלונג פון א בעיבי, ער ווערט געבוירן מיט אביסל... וויאזוי הייסט עס? ס'האט א נאמבער היינט, מ'רופט עס עפעס... בילירובין טעסט, עפעס אזוי. די נאמבער, ס'האט א חלק פון די בלוט וואס נעמט צייט ביז עס ווערט געבוירן. געוועגליך ביי די אכטע טאג ביי געזונטע קינדער איז עס שוין גענוג. אבער נישט דווקא, ס'קען נעמען נאך א וואך-צוויי. סאו מ'ווארט עד שיוולדו בו דמיו.

דיגרעסיע: ספירת העומר

Speaker 1:

דאס איז די סוד פון ספירת העומר, ווער ס'ווייסט.

Speaker 2:

וכן, דו פארשטייסט? ספירת העומר, די אידן זענען ארויס פון מצרים ווי א בעיבי. דאס איז די אידן. און מ'דארף ווארטן זיבן וואכן, ווייל די אידן זענען נאך געווען געל. מ'דארף ווארטן אז זיי זאלן נולדו בהם דמיו. וואס איז די שלעכט צו זאגן... וואס איז די שלעכט מיט די אנדערע דמיו פון נדה מיט טבילה? ס'איז דאך נאך זעקס און דרייסיק טעג, ס'איז שבעה נקיים...

אדום ביותר

Speaker 1:

וכן אם היה אדום ביותר, א קינד וואס האט א שטארקע רויטליכע קאליר, **כמו שחור**, ער זעט אז די איינער איז מיט אים געפעינט, איינמאל און נאכאמאל, **עד שיבולע בו דמו**, ביז ער ווערט פארקערט, ער בארואיגט זיך זיין בלוט ווערט גוט צוריק איינגעזאפט, ווי אזוי די מאור גייט שארף קטנה, און איז נישט קיין חולי. א שטארקע רויטליכע קאליר איז א סימן פון חולי.

רמב"ם כלל: סכנת נפשות דוחה את הכל

Speaker 1:

אה, יעצט וואס דו האסט געוואלט וויסן וואס איז די ענין פון די אלע זאכן, זאגט דער רמב"ם, **וצריך להזהר בדברים אלו הרבה,** די זאכן וואס האבן צו טון מיט סכנה דארף מען זייער אכטונג געבן. ס'איז דא א שאלה צו מ'זאל מחמיר זיין ביום השמיני יומל בשר ערלתו, אדער א חשש פון סכנה, דארף מען זיין מילא, אבער אין אלו יליד שאין בו שם חולי, אדער שם חולי, קיין שם מחלה, יא. **שסכנת נפשות דוחה את הכל,** סכנת נפשות איז אלעס דוחה. און יעצט לייגט דער רמב"ם צו זייער שיינע ווערטער, **ואפשר למול לאחר זמן, מילה קען מען אייביג, ואי אפשר להשיב נפש אחת מישראל לעולם.**

דיון: פשט אין רמב"ם'ס טעם

Speaker 1:

אקעי, וואס ער וויל זאגן, דאס איז די סיבה פארוואס... דו קענסט זאגן אז דאס איז פארוואס סכנת נפשות דוחה אלע מצוות אין די תורה, ווייל סכנת נפשות איז די מאוסט פיינעל זאך. יעדע מצוה גייט זיין נאך א טשענס. אדער דער רמב"ם מיינט עס דא מער ספעציפיש.

Speaker 2:

ניין, זייער גוט, דאס איז דאך די גמרא פון חלל עליו שבת אחת כדי שישמור שבתות הרבה, יא? וואס איז ממש אן ענליכע זאך. ניין, אבער דא קומט אויך צו צו דעם אפשר די זאך פון דער רמב"ם, אז מילה איז שפעטער נישט אזא גרויסע געפערליכע זאך, ווי שטייט אויך צום די ראב"ד, אז דאס איז נישט קיין חיוב כרת. אדער שבת קענסטו זאגן אז ער האט פארפאסט די שבת. אפשר למול לאחר זמן מיינט אזוויי נאך א קלענערע פראבלעם. און ער זאגט אזוויי דא איז מען מער מחמיר, אזוויי אין די חשש סכנה, ער גיבט עס אפאר טעג מער, און ער זאגט אז מ'קען אים דער ווארטן, און נישט אזא הארבע זאך לויט דער רמב"ם. מ'דארף מאכן זיכער צו מילה'ן, עס זאל נישט דורך א לאנגע צייט, אבער די פוינט איז, ס'גייט נישט אוועק, ס'איז נישט קיין דבר האבוד. אבער א סכנה פון א איד איז אלעמאל א דבר האבוד, דו קענסט נישט צוריקגעבן.

Speaker 1:

אבער איך זאג, די שבת איז אויך א דבר האבוד, ווייל די שבת איז אויך מער נישט דא.

Speaker 2:

יא, ס'גייט נישט אזוי. איך טראכט צו מיר, מילה, יעדע טאג וואס מ'איז נישט גע'מל'ט איז אזוויי א שבת וואס מ'האט נישט געהיטן?

Speaker 1:

ניין, ס'איז נישט.

Speaker 2:

ס'איז נישט, אבער מ'איז זיכער נישט לויט דער רמב"ם. איך זאג אז מ'איז מחולק מיט דער רמב"ם און דער ראב"ד. איך ווייס נישט, דער ראב"ד זאגט דאך, ניין, דער ראב"ד איז נישט מחולק. דער ראב"ד זאגט אז יעדן טאג איז ער עומד בחיוב כרת.

Speaker 1:

אה, יא, יא.

Speaker 2:

אויב ער איז במזיד, ער איז נישט במזיד. דער ראב"ד זאגט אז אסור להפך מה שוב במזיד. אבער נישט קיין מאיזה טעם, ער טוט עס ווייל ס'איז א ריזן... ניין, איך ווייס שוין אפילו... אפילו דער ראב"ד מיין איך. אפילו דער ראב"ד האט אויך מורא פאר קינדער. דער ראב"ד האט אויך מורא אז מ'קען מאכן א קלקול. ס'וועט מתוקן ווערן נאכדעם וואס מ'איז מקדים די רפואה. ער זאגט נישט אז יעדע מינוט וואס מ'האלט נישט...

הלכות מילה פרק א' — סיום: דין אשה שמלה בניה ומתו

הלכה י"ח: אשה שמלה בניה ומתו מחמת המילה

אשה שמלה בנה ראשון ומת מחמת המילה שהכשילה את כוחו, וכן מלה השני ומת כן מחמת המילה, בין מבעל זה בין מבעל אחר, הרי זו לא תמול את השלישי בזמנו, אלא ממתינין לו עד שיגדל מעט ויתחזק כוחו.

ביאור הלכה

Speaker 1: דער רב זאגט אז אסור איז א להבחין מה שנוגע למוחזק, אבער נישט קיין מוחזק. עס זאל זיין א ריזיקע, אפילו — ניין, איך וויס שוין אפילו. אפילו אויב דער רב מיין איך. אפילו אויב דער רב, עס איז אויך פארקערט. דער רב זאגט אויך פארקערט, אז מען קען זיך נישט אזוי גרינג מתקן זיין נאכדעם וואס מען מאכט די ברית מילה. ער זאגט נישט אז יעדע מינוט וואס מען האלט זיך אפ פון מל זיין איז מען עובר. ער זאגט אבער אסאך הקלות, ער פארשטייט נישט אז מען דארף צוריקגיין דארט צו די חקירה, אבער איך מיין אז עס איז אפילו אדרבה.

יעצט גייען מיר נאך א הלכה. אשה? **אשה שמלה בנה ראשון, ומת מחמת המילה שכשלו כוחו.** א מאמע וואס האט געמאלט איר זון, און דאס קינד איז געשטארבן מחמת המילה שכשלו כוחו. איך מיין דער רמב"ם וויל דא עפעס דאקע זאגן שכשלו כוחו, נישט כאילו עס האט געריננען אסאך בלוט און דאס קינד איז געשטארבן. עס איז געווען עפעס א סארט מיתה פונעם דעם שכשלו כוחו. דאס הייסט, דאס קינד איז שוואכער געווארן, ער האט געכאפט א פיבער און גלייך נאכדעם איז ער געשטארבן, וואטעווער.

Speaker 2: ניין, עס ווערט עס איז עפעס לאו דווקא, נישט ווען מען קען זאגן אז עס איז פונקט געווען אן עקסידענט, ווען עס איז נישט געווען א גוטע ברית. נאר ווען מען קען זאגן אז עס האט מיט דעם קינד...

Speaker 1: אה, דו מיינסט פארקערט. איך האב געמיינט דאך פארקערט. מיינט נישט דווקא אז ער איז געשטארבן אין די רגע פונעם מילה.

Speaker 2: אה, יא. אמת. מילה שוואכקייט. מילה שוואכקייט. מילה, עפעס וואס מען קען זאגן נישט... אוקעי, עס וועט דארט נעמען א בעסערן מוהל. עס זאל נישט מאכן א סאך בלוטונג. איך האב געקענט די אלע זאכן, ער זאגט איך קען פאר חומרות.

Speaker 1: **וחזרה ומלה השני ומת מחמת מילה.** די זעלבע זאך איז געשען מיט דעם צווייטן קינד, אויך געשטארבן מחמת מילה. **בין מבעלה זה, בין מבעל אחר.** נישט קיין חילוק צי די ביידע קינדער זענען פון דעם זעלבן מאן, אדער פון אן אנדערן מאן. **הרי זו לא תמול את השלישי בזמנו.** זאל זי נישט מל זיין איר דריט קינד בזמנו. **אלא ממתינה לו עד שיגדל מעט ויתחזק כוחו,** זאל זי צוווארטן ביז ער ווערט א ביסל גרעסער און ער באקומט מער כח. ווייל מען האט מורא אז דאס...

דיון: חזקה לענין פיקוח נפש

Speaker 1: איך האב געמיינט אז דא ווענדט זיך שוין אין חזקה, אפילו אויב עס איז נאך נישט דא חזקה. צוויי קינדער איז שוין א חזקה, אקעי, אבער לענין פיקוח נפש. דער ווארט איז... לענין פיקוח נפש איז צוויי א חזקה. אזוי זעט אויס?

Speaker 2: אזוי זעסטו דא?

Speaker 1: יא, איך מיין, אז עס איז אפילו קטלוהו. לענין פיקוח נפש, איז אפילו איין קינד, האט מען מורא פאר פיקוח נפש.

Speaker 2: ניין, ניין, איין קינד קען מען זאגן עס איז געווען א מקרה, עס איז געווען א רעזולטאט פון עפעס א מאמענט, דאס און דאס, די מאמע האט עפעס געגעסן, איך וויס נישט, עס האט געמאכט די קינדער שוואך. צוויי קינדער מאכט שוין א ספק, עס מאכט שוין א ספק, ובספק דוחה, ובספק ספק פיקוח נפש, און מען איז נישט מל דעם דריטן ביז ער ווערט עלטער.

Speaker 1: דער רמב"ם פסק'נט וואו? צו מ'קען פרעגן א דאקטאר? איך וויס נישט וכו'. ס'איז אלעס אזעלכע הגדרות, ווארפן כללים. זעסט אז ער איז מיד, ס'קען זיך מאכן, ס'דארף מען ווארטן.

סיום

אקעי, עד כאן הלכות מילה פרק אל"ף.